Omgevingsvisie Waterland 2030

Gemeente Waterland

Omgevingsvisie Waterland 2030

NL.IMRO.0852.SVWATERLAND2030-va01

Inhoudsopgave

1. INLEIDING - waar gaat het om? 1

1.1 Wat is het motto van de omgevingsvisie? 1

1.2 Waarom stelt de gemeente deze visie op? 3

1.3 Hoe is de omgevingsvisie tot stand gekomen? 3

1.4 Voor wie wordt deze visie opgesteld? 4

1.5 Hoe is deze visie opgebouwd? 5

2. PROCESWIJZER - een goed plan is goed voorbereid 7

3. ID-KAART - wat past bij Waterland? 9

3.1 Waterland in de regio: de tuin van de stad 9

3.2 Het buitengebied 12

4. CONTEXT - wat is het kader en welke plannen lopen al? 21

4.1 Kenschets en kader 21

4.2 Klimaat, duurzaamheid en waterveiligheid 23

4.3 Wonen 25

4.4 Voorzieningen 27

4.5 Vervoer en verbindingen 28

4.6 Landbouw en natuur 29

4.7 Toerisme en recreatie 30

4.8 Economie 32

5. KERNVISIE - wat gaat de gemeente doen? 33

5.1 Kernvisie: het Nieuw Waterlands Peil 33

5.2 Kernvisie-inhoud 35

5.3 Identiteit en balans in maat en schaal 35

5.4 Gebiedsopgaven voor de kernen 39

5.5 Gebiedsopgaven voor het buitengebied 46

5.6 Duurzaamheid en waterbestendigheid 50

6. UITVOERING - hoe vindt uitvoering plaats? 53

6.1 Uitvoeringsschema 53

6.2 Co-creatie 55

6.3 Energiekansenkaart 57

6.4 Milieu 63

6.5 Kosten 63

Kaartenbijlage 65

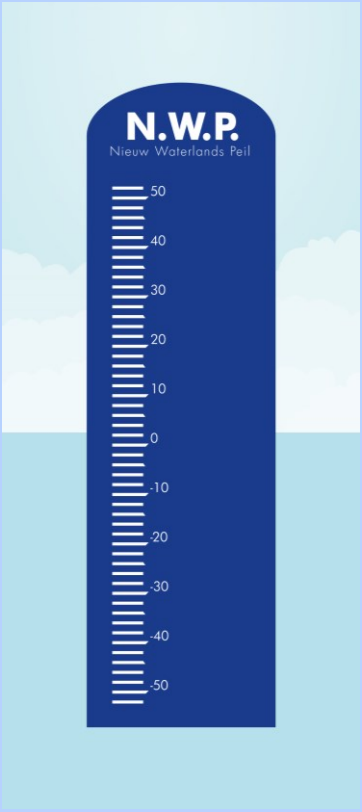
1. INLEIDING - waar gaat het om?

Deze inleiding geeft antwoord op vijf vragen waarmee duidelijk wordt wat het motto van deze omgevingsvisie is, waarom de visie wordt opgesteld, hoe deze tot stand is gekomen, voor wie deze is gemaakt en hoe het document en de kaart zijn opgebouwd.

1.1 Wat is het motto van de omgevingsvisie?

‘Het Nieuw Waterlands Peil’

De nieuwe handelsgeest van de gemeente Waterland

Een vitale samenleving stoelt op contact en initiatief. Daar moet wel ruimte voor zijn. Ruimte om elkaar te ontmoeten en ruimte om te ondernemen. Dat is de belangrijkste uitkomst van het interactieve proces van, met en tussen de bewoners, belanghebbenden en geïnteresseerden van Waterland. Het is nog geen vanzelfsprekendheid dat die ruimte er is. Daar is ontmoeting en organisatie voor nodig: in het openbaar gebied, binnen openbare voorzieningen, meegroeiend met de eisen van de tijd. Meer mogelijkheden voor contact tussen verschillende bevolkingsgroepen: een Starbucks in de bibliotheek, een ondernemerskamer in het gemeentehuis, praatstoelen aan de haven.

Het vraagt ook ruimte in het denken, bemiddelen en faciliteren van initiatieven die bijdragen aan de vitaliteit van de gemeente en de samenwerkingsvormen in de regio. Dit durven wij de nieuwe handelsgeest te noemen. Een handelsgeest die bijdraagt aan versterking van de identiteit van de gemeente Waterland. Kernprincipes zijn:

- vertrek vanuit historie, landschap en natuur;
- wees groot in kleinschaligheid;
- houd de stad op afstand maar versterk de verbindingen;
- ga voor duurzaam;
- beleef en respecteer het water.

Het gezamenlijk ontwikkelen van, communiceren over en toetsen aan deze kernprincipes van de gemeente Waterland wordt de nieuwe cultuur van werken tussen de gemeentelijke organisatie en haar partners: het Nieuw Waterlands Peil.

de nieuwe handelsgeest

1.2 Waarom stelt de gemeente deze visie op?

Directe aanleiding is de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Deze wet verplicht alle gemeenten in Nederland een structuurvisie voor het eigen grondgebied op te stellen. In die visie moet het ruimtelijk beleid op hoofdlijnen worden vastgelegd. De voorliggende visie heet 'Omgevingsvisie Waterland 2030'. Daarmee wordt benadrukt dat de visie, zoals uit navolgende paragrafen zal blijken, in een nieuwe vorm is gegoten en op een nieuwe manier tot stand is gekomen. De term omgevingsvisie verwijst alvast naar de nieuwe Omgevingswet die onder meer de Wro gaat vervangen. Ook onder deze wet is het opstellen van een omgevingsvisie verplicht.

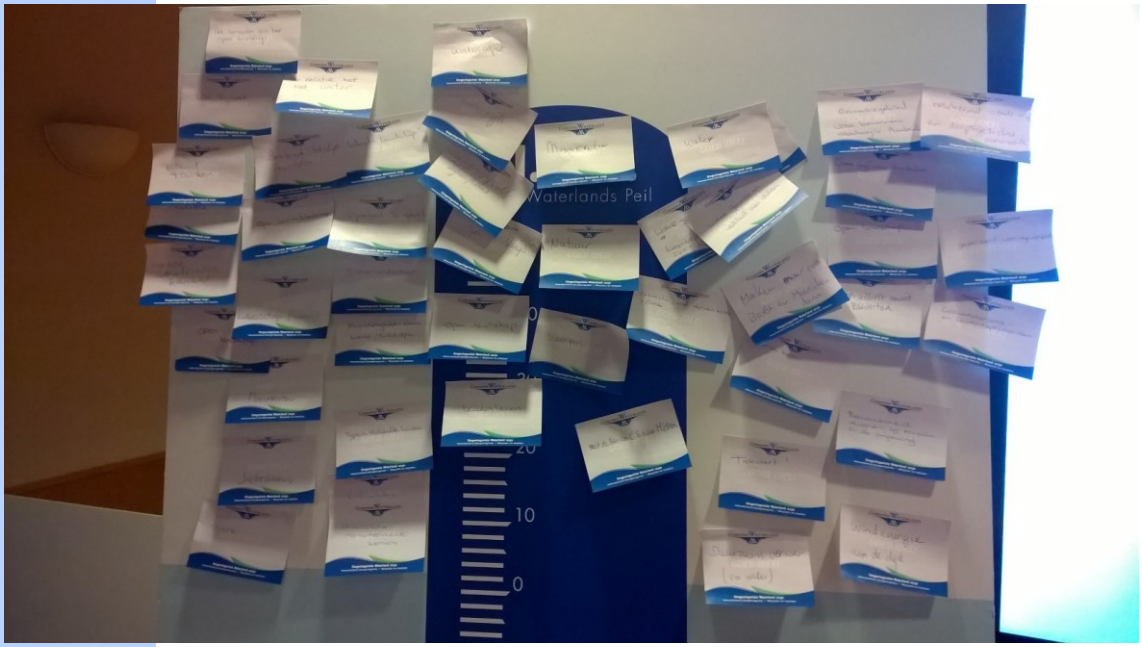
1.3 Hoe is de omgevingsvisie tot stand gekomen?

Om de omgevingsvisie tot stand te brengen, zijn een aantal fasen doorlopen. Gedurende het proces zijn verschillende documenten opgesteld: 'Zoeken naar Visie', 'Oogst van het zoeken', 'het Keuzedocument', 'Oogst van de taxatie', 'Ontwerpomgevingsvisie', 'Zienswijzennota' en de 'Vastgestelde omgevingsvisie'.
De inbreng van tal van partijen vormt de basis voor de omgevingsvisie:

1. Betrokkenen en belanghebbenden konden op de website en per post hun ideeën inbrengen[1].
2. Er zijn drie thematische bijeenkomsten georganiseerd voor genodigden. Dit zijn mensen die vanwege hun rol, kennis en/of belangstelling gevraagd zijn om mee te praten over de thema's: 'Identiteit en verandering', 'Water, land en dijken' en 'Reuring en leefbaarheid in de kernen[1]'.
3. Er is een open bijeenkomst georganiseerd voor iedereen die zijn ideeën wilde inbrengen. Het thema van deze avond was 't Waterlandse goud[1].
4. Er is een tweedaags project georganiseerd met de derde klassen van de middelbare school in Monnickendam om inzicht te krijgen in de ideeën van jongeren[1].
5. Er is een viertal interne bijeenkomsten geweest met de beleidsmedewerkers van de gemeente, het bestuur van de gemeente, het managementteam en de gemeenteraad.
6. Door de digitale peiling kon een tiental belangrijke dilemma's en vragen worden teruggelegd bij bewoners en belanghebbenden[2].
7. Tijdens de terinzagelegging kan een ieder zijn zienswijze indienen op de ontwerpomgevingsvisie.

De inbreng van bewoners en belanghebbenden in de beginfase vormt het fundament van deze omgevingsvisie. De digitale peiling zorgde voor verfijning en focus. De peiling leidde onder meer tot de kernvisie; datgene waar de gemeente zich in het bijzonder op wil richten.

[1] De uitkomsten zijn samengevat in de 'Oogst van het zoeken'.
[2] De uitkomsten zijn samengevat in de 'Oogst van de taxatie'.

Ideeën interactieve avonden op het Nieuw Waterlands Peil

1.4 Voor wie wordt deze visie opgesteld?

Deze wordt opgesteld voor vijf doelgroepen:

- inwoners van de gemeente;
- ondernemers in en buiten de gemeente;
- de gemeentelijke politiek;
- medewerkers van de gemeente;
- andere overheden.

Allereerst wil de gemeente met deze visie de inwoners van de gemeente informeren en inspireren. Met deze visie kunnen inwoners een beeld krijgen van de nieuwe weg die de gemeente wil inslaan. In de visie wordt ook duidelijk wat door de inwoners en belanghebbenden belangrijk wordt gevonden en waar op ingespeeld moet worden, wanneer er een nieuw initiatief ontwikkeld wordt.

Een ondernemer is druk met ondernemen, niet met het lezen van gemeentelijke visies. Toch hoopt de gemeente dat deze visie ondernemers zal uitnodigen. De gemeente wil vaker in contact komen met ondernemers en meedenken bij ieder initiatief dat een bijdrage levert of kan leveren aan de kernprincipes en aan de identiteit van het betrokken gebied. Ook ziet zij een rol in het verbinden van initiatieven die elkaar kunnen versterken.
Tot slot is het zeer van waarde als ondernemers iets willen realiseren dat een bijdrage levert aan het meest belangrijke; de kernvisie die in deze omgevingsvisie is verwoord.

De gemeente kan deze visie gebruiken als hulpmiddel om een oordeel te vormen over ruimtelijke ontwikkelingen en/of de werkwijze van de gemeente in bredere zin. Voor de gemeente geeft deze visie niet alleen de richting aan voor ruimtelijke ontwikkelingen in de komende jaren, maar

ook een visie op de manier waarop wordt omgegaan met nieuwe ruimtelijke initiatieven. De gemeente maakt een omslag van plantoetsing naar een nadruk op planbegeleiding. Steeds stelt zij zich de vraag “Hoe kan deze ontwikkeling de kernprincipes van de gemeente versterken?” en “Hoe kan deze ontwikkeling worden gecombineerd met initiatieven van andere partijen zodat meerwaarde ontstaat?”

De omgevingsvisie is mede opgesteld om belangrijke partners van de gemeente te informeren over de koers die de gemeente in wil slaan. De visie kan worden gebruikt in de afstemming en samenwerking met andere overheden zoals de provincie, het HHNK, de metropoolregio Amsterdam en de buurgemeenten.

1.5 Hoe is deze visie opgebouwd?

Deze visie is opgebouwd uit de volgende componenten:

1. De kernprincipes en identiteit zijn vastgelegd in hoofdstuk 3 en de ID-kaart[3];
2. De context (wat is geldend beleid en wat zijn lopende ontwikkelingen) is vastgelegd in hoofdstuk 4 met de daarbij horende kaarten;
3. De kernvisie is vastgelegd in hoofdstuk 5 en de visiekaart;
4. De uitvoering wordt toegelicht in hoofdstuk 6.

In de voor u liggende visie is niet (exact) vastgelegd wat waar mag. Of een ontwikkeling passend is, hangt af van het antwoord op de vraag of de ontwikkeling bijdraagt aan de kernprincipes van de gemeente en de identiteit van het betrokken gebied. Zij vormen de onderlegger voor ontwikkelingen. Juist in Waterland zijn er ook belangrijke regels die door het rijk en de provincie worden gesteld en bewaakt. Dit kader wordt toegelicht in het hoofdstuk over de context. Daar waar plannen goed passen bij de kernprincipes en identiteit van Waterland maar op onderdelen conflicteren met het provinciale beleid, ziet de gemeente het als taak om hier de discussie met de provincie over aan te gaan. De agenda voor overleg met de provincie ziet u dan ook terug in het onderdeel uitvoering.

Hoe een ontwikkeling in de praktijk tot stand komt, is aangegeven in het processchema in hoofdstuk 2. Voor u een belangrijk schema omdat hierin stap voor stap wordt aangegeven hoe een idee of initiatief tot uitvoering kan komen.

[3] De ID-kaart is een kaart met bijbehorende tekst waarmee de identiteit van Waterland duidelijk wordt gemaakt.

2. PROCESWIJZER - een goed plan is goed voorbereid

De omgevingsvisie is onder meer belangrijk voor plannen die niet kunnen worden gerealiseerd op basis van een bestemmingsplan. De manier waarop de omgevingsvisie bij dergelijke plannen gebruikt kan worden, komt in dit hoofdstuk aan bod.

De kaart vormt de basis van de omgevingsvisie. Daarop is te zien in welk gebied de locatie ligt en welke waarden daar het meest belangrijk zijn (ID-kaart). Ook is te zien of er nog beleid van hogere overheden van belang is en of er lopende plannen in het gebied aan de orde zijn (context). In de derde laag is vervolgens zichtbaar of er een opgave ligt die tot de gemeentelijke kernvisie behoort.

In onderstaande proceswijzer wordt stap voor stap omschreven hoe u een plan kunt voorbereiden.

stap	kaartmateriaal	hoofdstuk
1 We zien ontwikkelingen die de kernprincipes van de gemeente versterken positief tegemoet. We vinden het daarnaast belangrijk dat ingespeeld wordt op de identiteit van het gebied waarin de ontwikkeling plaatsvindt.		
Bepaal in welk identiteitsgebied uw ontwikkeling ligt en wat daar belangrijk is. Betrek bij de uitwerking van uw initiatief de vijf kernprincipes.	ID-kaart	3
2 Het is belangrijk om na te gaan of er nog andere gebiedsopgaven zijn geformuleerd. Dit kan bijvoorbeeld gaan om de instandhouding van een weidevogelleefgebied of een al bestaand plan om een gebied te (her-)ontwikkelen.		
Bepaal of, en zo ja welke elementen uit de context van invloed zijn op uw initiatief. Zijn deze elementen in te passen in uw plan?	Kaarten in de bijlage	4
3 De gemeente heeft, afgestemd op het interactieve proces, een kernvisie opgesteld. Deze visie vinden we het meest belangrijk.		
Past uw plan in de kernvisie van de gemeente? Zo niet, zijn er dan misschien mogelijkheden om daaraan toch een bijdrage te leveren door uw plan aan te passen.	Kernvisie	5
4 Om de haalbaarheid van een project te vergroten kan het nuttig zijn om al in een vroeg stadium andere partijen bij uw plan te betrekken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan uw buren, de kringen van omwonenden, de kernraad of andere belanghebbenden die invloed van uw plan kunnen ondervinden. Als uw plan gedragen wordt door de omgeving dan heeft u al een belangrijk deel van de haalbaarheid aangetoond. Het kan zelfs zijn dat uw plan door samenwerking met andere partijen sterker wordt en nog beter aansluit op de identiteit en kernprincipes die in Waterland belangrijk worden gevonden. Lukt het niet om het eens te		

stap	kaartmateriaal	hoofdstuk
worden met belanghebbenden, dan kunt u dat inbrengen bij de gemeente bij stap 6 van deze proceswijzer. In dat geval zal de gemeente de meningen van een ieder op een gelijkwaardige manier verzamelen en via een proces of door besluitvorming de patstelling doorbreken. Heeft u al draagvlak voor uw plan in de omgeving of heeft u andere partijen gevonden waarmee u samen kan werken? Neem dit dan mee in uw plan.		
5 Als uit de vorige stappen blijkt dat uw plan past binnen de doelen van de omgevingsvisie, dan zal het plan worden getoetst aan de wettelijk verplichte eisen. Het gaat dan bijvoorbeeld om externe veiligheid en milieuhinder. Dit overige beleid is niet opgenomen in deze visie. De gemeente kan u daarover informeren. Dien uw plan in bij de gemeente. De gemeente zal uw plan toetsen op wet- en regelgeving. Indien bijstelling nodig is, zal de gemeente met u in gesprek gaan.		
6 Voor de verdere planologische procedure van ontwikkelingen die passen binnen de doelstellingen van de omgevingsvisie, zal de gemeente u advies geven.		

De hiervoor omschreven proceswijzer gaat over een plan met één (of eventueel meerdere) initiatiefnemer(s) met een eenduidig planvoornemen en doel. Bij meer complexe initiatieven kunnen samenwerkingen ontstaan tussen allerlei partijen met verschillende rollen en doelen. Op dit soort ontwikkelingen, die we co-creatie noemen, wordt in hoofdstuk 5 en 6 ingegaan.

3. ID-KAART - wat past bij Waterland?

In dit hoofdstuk staan de waarden en kernprincipes van Waterland centraal. Wat betekent Waterland binnen de regio? Waarin onderscheidt Waterland zich? En vooral: Wanneer past een ontwikkeling wel en wanneer niet bij het gebied?

3.1 Waterland in de regio: de tuin van de stad

Waterland staat in groot en abrupt contrast met de steden die het gebied omringen. De kwaliteit van Waterland als open, landelijk en relatief rustige omgeving zo dicht bij hoogstedelijke woon- en werkmilieus, is van grote betekenis. Hier heb je uitzicht, hier ervaar je ruimte, hier zijn volop recreatieve mogelijkheden, goed voor een gezond lichaam en een gezonde geest.

Waterland is de tuin van de stad. Een tuin die gekoesterd wordt. Tuin en stad zijn gebaat bij het handhaven van hun unieke kwaliteit, maar ook bij sterke onderlinge banden.

De ‘waarden van Waterland’ als geheel zijn vertaald in vijf kernprincipes die van belang zijn bij nieuwe ontwikkelingen:

- vertrek vanuit historie, landschap en natuur;
- wees groot in kleinschaligheid;
- houd de stad op afstand maar versterk de verbindingen;
- ga voor duurzaam;
- beleef en respecteer het water.

De specifieke identiteit van Waterland verschilt per gebied. Deze gebieden zijn zichtbaar op de ID-kaart van Waterland en worden hierna toegelicht. De waarden van het gebied zijn in de eigen woorden van bewoners en belanghebbenden weergegeven; zoals ze naar voren zijn gebracht in het interactieve proces. Ontwikkelingen in een gebied moeten zijn geënt op deze waarden en moeten deze waarden het liefst niet alleen respecteren maar ook versterken.

√ passend bij kernprincipes

X niet passend bij kernprincipes

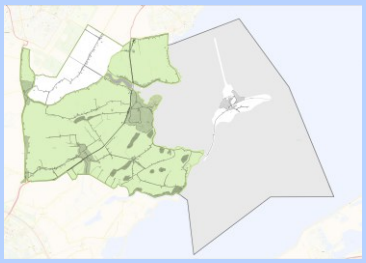

3.2 Het buitengebied

Het buitengebied van Waterland bestaat uit verschillende deelgebieden[4] met hun eigen kwaliteit.

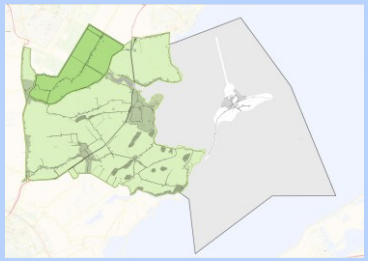

I De veenweiden: natuur(lijk) met boeren

Een groot deel van het buitengebied is veenweidegebied; een oerhollands landschap, open met een grillig verloop van wegen, waterlopen en meertjes, met bloemrijk grasland en weidevogels en vooral ook met vee. Een mozaïek van natuur en landbouw waar het water tot het randje van de sloten staat. Een gebied dankzij de veehouderij, want koeien onderhouden dit landschap. ‘Natuur(lijk) met boeren’, zo zien de Waterlanders dat.

Waarden van de veenweiden:

- open, groen, relatief stil en donker;
- oerhollands, grillig;
- bebouwing in linten;
- bloemrijk grasland, weidevogels;
- koeien in de wei, boerenland;
- fiets-, vaar- en schaatslandschap;
- waterrijk, meertjes, dijken.

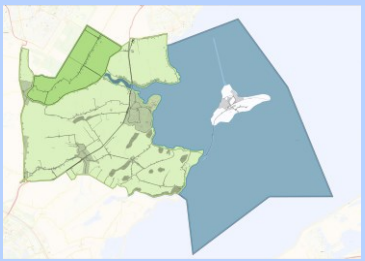

II Droogmakerij de Purmer: verworven boerenland in contrast met de stad

De droogmakerij de Purmer is verworven land; een voormalig meer dat is drooggelegd, open en rechtlijnig boerenland. Met zijn landelijke karakter en openheid zo dicht bij Purmerend en met zijn agrarische functie, is ook dit deel van het buitengebied deel van de tuin van de stad.

Waarden van de droogmakerij:

- open, groen, relatief stil en donker;
- bebouwing in lint;
- verworven boerenland, strak;
- sloten, dijken.

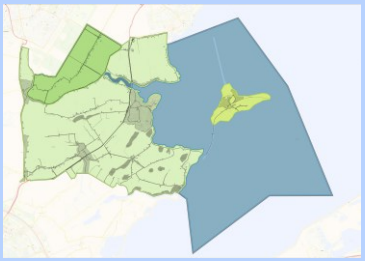
III Gouwzee en Markermeer: grenzeloos waterlandschap

Waterland bestaat voor meer dan de helft uit water. Hier is de ruimtebeleving het allergrootst. Een uitgestrekt vaarlandschap dat doorloopt over de grenzen van de gemeente, dat raakt aan vier van de kernen van de gemeente en in grote mate ervaarbaar is vanaf de verschillende havens en dijken.

Waarde van het waterlandschap:

- open en uitgestrekt, relatief stil en donker, zicht;
- vaar-, schaats-, zwemgebied;
- (jacht-)havens;
- dijken.

[4] Zie de kaart op bladzijde 15.

IV Marken: ei(gen)land

Zelfbewust en bijzonder, dat is van toepassing op het eiland Marken. Een sterke gemeenschap waarin veel organisatiekracht aanwezig is. Een zeer karakteristiek eiland met houten huizen op werven en een enorme aantrekkingskracht op toeristen. Dat is Marken, met recht een ei(gen)land.

Waarde van Marken:

- open en groen, stil in de avond;
- karakteristieke houten huizen op werven;
- dijk en vuurtoren;
- eigen karakter, grote aantrekkingskracht.

Het buitengebied in de toekomst

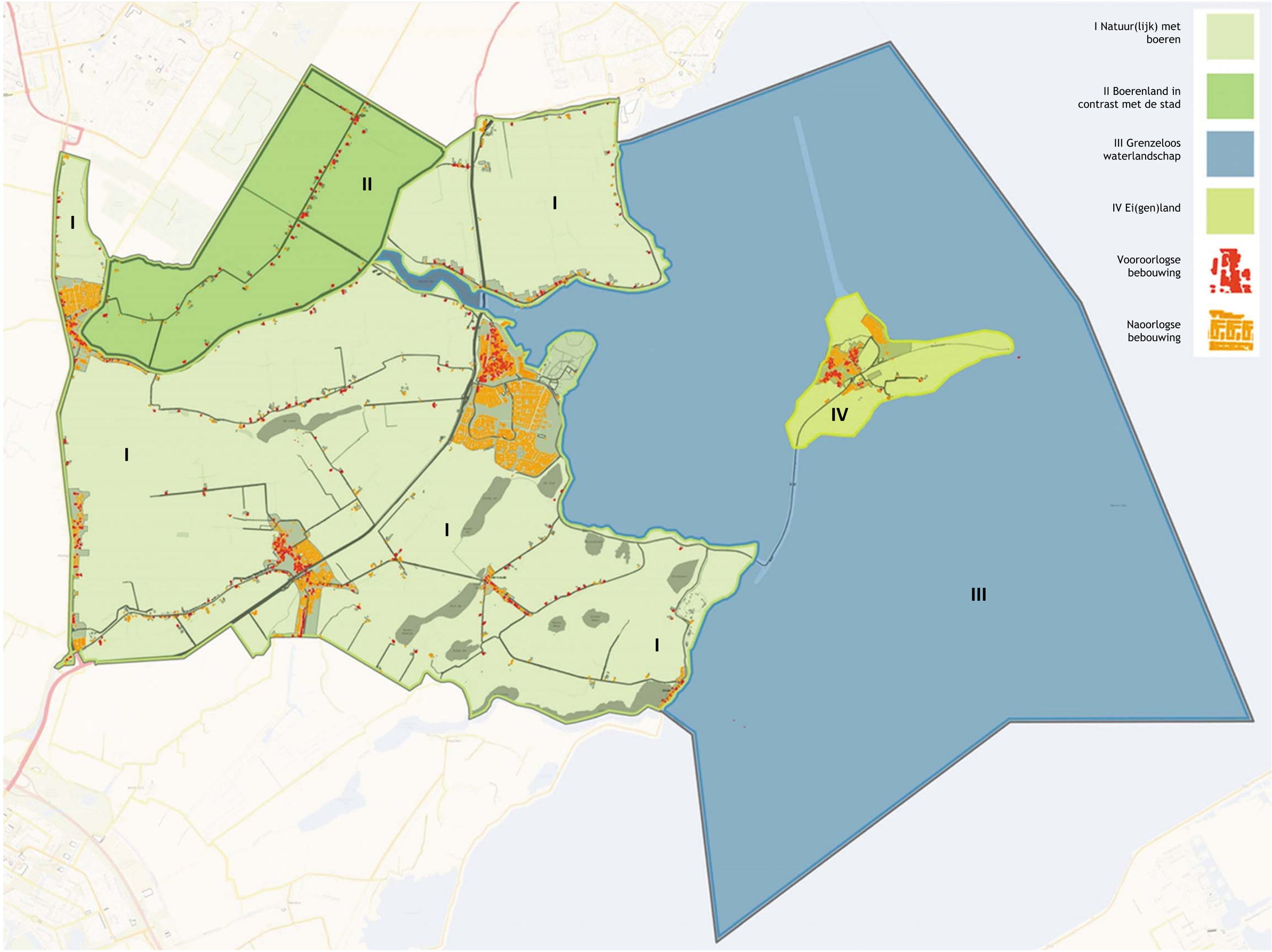
Het behoud van de waarden van het buitengebied is niet zonder meer verzekerd. Sommige waarden staan onder druk. De open gebieden zijn open dankzij de landbouw. Onder druk van de prijsontwikkeling op de wereldmarkt is er een trend van steeds intensiever grondgebruik wat ten koste gaat van de natuur. Ook wordt er ontwaterd. En vooral in het veengebied, dat van nature al inklinkt, zorgt dit voor risico's voor de waterveiligheid. We willen dan ook een betere balans tussen landbouw en natuur en zorg voor waterveiligheid.

Belangrijk bij een ontwikkeling in het buitengebied:

- voldoe aan de 5 kernprincipes;
- kies voor een waterrobuuste inrichting en bouwwijze;
- versterk de ecologische waarden;
- kies voor activiteiten die passen bij het landelijke en relatief rustige karakter van het buitengebied;
- bedenk hoe overlast in veel bezochte gebieden zoals Marken kan worden voorkomen*.

* Er is veel aanleiding om de strikte scheiding tussen functies te verlaten. Er ontstaat in de praktijk steeds meer menging van wonen, zorg, werk, voorzieningen, recreatie. Onorthodoxe combinaties van functies ontstaan en leveren juist interessante nieuwe concepten. Om die reden geven we in deze omgevingsvisie alleen een hoofdindeling; rustige gebieden en meer dynamische gebieden in de kernen, welke laatste in hoofdlijnen samenvallen met de vooroorlogse delen van dorp en stad en de bedrijfsterreinen.

waarde van het buitengebied

I Natuur(lijk) met boeren
II Boerenland in contrast met de stad
III Grenzeloos waterlandschap
IV Ei(gen)land
Vooroorlogse bebouwing
Naoorlogse bebouwing
I
II
I
I
I
I
IV
III

3.3 De kernen: klein in schaal, groot in betrokkenheid

Daar waar over de kernen van Waterland gesproken is, komen twee belangrijke waarden naar voren: de kleinschaligheid van kernen en bebouwing en de actieve en betrokken bevolking. Naast de grote gemene deler zijn er ook markante verschillen.

Ruimte

Terwijl de kleinschaligheid overal als waarde wordt genoemd, zijn er belangrijke verschillen in ligging, ontstaansbasis, structuur en bebouwingsbeeld.

Vier kernen zijn cultuurhistorisch en ruimtelijk zo bijzonder dat ze als beschermd stads-/dorpsgezicht zijn aangewezen (Broek in Waterland, Marken, Monnickendam en Zuiderwoude). De Waterlanders zijn zich hier terdege van bewust en koesteren deze status. In het bijzonder zijn ook de lintdorpen als waarde benoemd (Ilpendam, Katwoude, Overleek, de Purmer, Uitdam, Watergang en Zuiderwoude). De oude bebouwing in deze kernen heeft een lintvormige structuur die de basis vormde voor de ingebruikname van het omliggende gebied.

Waarde van de kernen:

- beschermd stadsgezicht en beschermde dorpsgezichten;
- kleinschalige en karakteristieke huizen;
- lintdorpen;
- recreatieve aantrekkingskracht.

Cultuur

Actief en betrokken zijn de bewoners van Waterland. Zodanig dat er in de meeste kernen een platform (kernraad) is, waarin bewoners zich verenigen om de belangen van hun kern te behartigen. De cultuur verschilt van dorp tot dorp. Er zijn verschillen in uitdrukkingen, activiteiten en gewoontes. Marken is bijvoorbeeld echt anders dan Broek in Waterland of Katwoude. Woonplaatsen zijn daarom ook niet zonder meer tegen elkaar uit te wisselen.

Waarde van de kernen:

- actief en betrokken;
- specifieke dorpscultuur;
- troeters, beren en vlaggen;
- duurzame grondhouding.

De Waterlanders zijn trots op hun karakteristieke kleinschalige dorpen en stad. Veel kwaliteit, maar daardoor ook een hoge kwetsbaarheid. Maat en schaal zijn erg belangrijk. Nieuwe ontwikkelingen zijn welkom, Waterland is geen museum. Maar ga behoedzaam om met de beschermde stads- en dorpsgezichten en met de karakteristieke linten. Zoek naar gebiedseigen manieren van in- en uitbreiden, passend bij de betrokken kern.

Belangrijk bij een ontwikkeling in de kernen:

- voldoe aan de 5 kernprincipes;
- sluit aan bij de identiteit en cultuur van de specifieke kern waarin de ontwikkeling plaatsvindt;
- kies voor een waterrobuuste inrichting en bouw;
- kies voor activiteiten die passen bij de schaal van het dorp/de stad en bedenk hoe overlast (hinder, verkeer, parkeren) kan worden voorkomen;
- maak daarbij onderscheid tussen de vooroorlogse kern met een sterke menging van functies en de planmatige uitbreidingen met relatieve rust*.

* Er is veel aanleiding om de strikte scheiding tussen functies te verlaten. Er ontstaat in de praktijk steeds meer menging van wonen, zorg, werk, voorzieningen, recreatie. Onorthodoxe combinaties van functies ontstaan en leveren juist interessante nieuwe concepten. Om die reden geven we in deze omgevingsvisie alleen een hoofdindeling; rustige gebieden en meer dynamische gebieden in de kernen, welke laatste in hoofdlijnen samenvallen met de vooroorlogse delen van dorp en stad en de bedrijfsterreinen.

waarde van de kernen
HIER HAD UW REKLAME KUNNEN STAAN

Wat past bij de identiteit van het gebied?

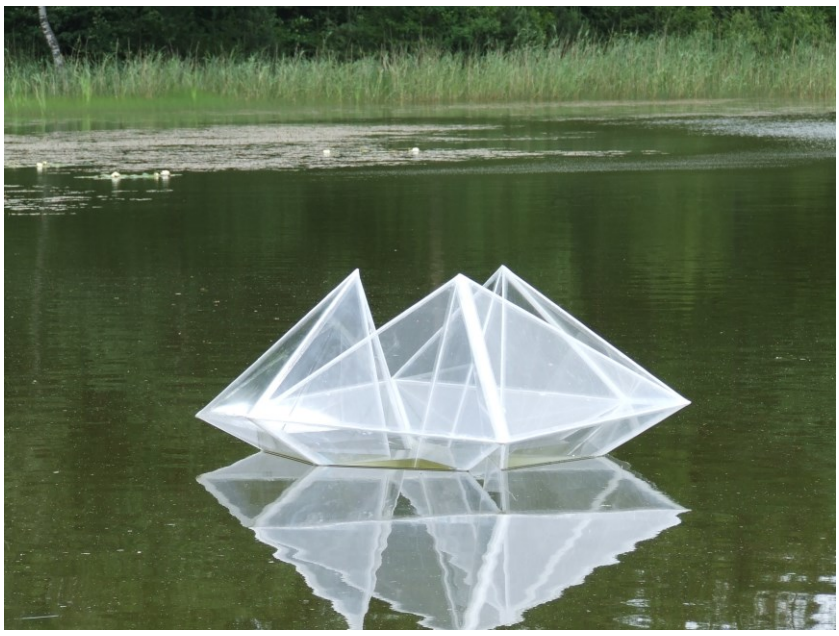
Een voorbeeld

Het landschap van Waterland leent zich uitstekend voor kunst op en om het water. Elke zomer kan in Waterland een tentoonstelling van 'water art' worden georganiseerd, waarbij kunstwerken en installaties in en om de Aeën en Dieën worden geplaatst.

Een waterkunstfestival past binnen het recreatieve beleid van de gemeente Waterland en is geënt op duurzame mobiliteit via het water. Veel wereldsteden hebben in de directe omgeving een kunstenaarsdorp. Tel Aviv heeft Jaffa, Tunis heeft Sidi Bou Saïd en Dar es Salaam heeft Bagamoyo. Deze kunstenaarsdorpen zijn een geliefd uitje voor toeristen en makkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Waterland kan de ‘beeldentuin’ voor Amsterdam zijn.

Hoe zou dat er uit kunnen zien? De tentoonstelling opent in mei en sluit in augustus. Per kayak of fluisterboot komen recreanten en toeristen een route langs de kunstwerken afleggen. Elk jaar heeft een thema. Kunstenaars, designteams en studenten aan kunstacademies kunnen een ontwerp inzenden. Vijf ontwerpen worden geselecteerd voor realisatie. Bezoekers kunnen stemmen op de ontwerpen. Het winnende ontwerp blijft minimaal vijf jaar staan. Op die manier staan er maximaal tien kunstwerken per jaar.

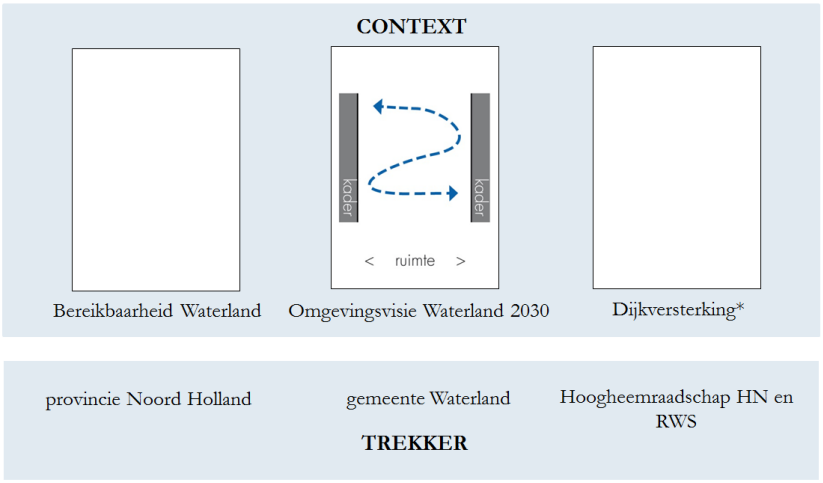
Vrij naar de Oogst van het zoeken, bijlage Inbreng via website en post, idee nr. 23

4. CONTEXT - wat is het kader en welke plannen lopen al?

Dit deel van de omgevingsvisie geeft een beschrijving van de gemeente Waterland en schetst in het kort de autonome ontwikkelingen die druk op de regio uitoefenen. De beschrijving geeft (op hoofdlijnen) een beeld van de beleidsmatige stand van zaken en lopende projecten. Eerst is aandacht voor de gevormde kaders door wet- en regelgeving van de andere overheden, die bepalend zijn voor de beleidsvrijheid van de gemeente Waterland. Daarna komt het eigen gemeentelijke beleid aan bod.

Naast de 'Omgevingsvisie Waterland 2030' lopen tegelijkertijd projecten, die als context van de omgevingsvisie kunnen worden beschouwd. Dit betreft onder meer projecten ten aanzien van bereikbaarheid ('Bereikbaarheid Waterland') en dijkversterking ('Dijkversterking Markermeerdijken en Meerlaagsveiligheid Marken'), waarin gemeente en andere overheden samenwerken, maar waarbij de trekkersrol van het project niet bij de gemeente ligt.

4.1 Kenschets en kader

Waterland is een gemeente die ligt tussen en nabij grote stedelijke concentraties: Amsterdam, Zaanstad, Purmerend, Edam-Volendam en Hoorn. Deze plaatsen liggen allemaal binnen een half uur reisafstand. Waterland is een gemeente die in contrast met de genoemde stedelijke concentraties beschikt over een prachtig, overwegend open landschap met heel veel water. Het landelijk gedeelte van Waterland is zo uniek in Nederland, dat dit door het Rijk is aangewezen als een van de Nationale Landschappen: 'Laag Holland'. Waterland beschikt daarbij over een groot aantal beschermde gebieden en objecten; natuurgebieden maar ook stads- en dorpsgezichten en monumenten. De ambitie van de gemeente is om een goed woon-, werk- en recreatiegebied te zijn, met respect voor de in grote mate aanwezige kwaliteiten en waarden.

Trends en ontwikkeling

Door groei in de omliggende stedelijke concentraties staat de landschappelijk en cultuurhistorisch kwaliteit van Waterland onder druk. De verstedelijkingsdruk bedreigt de openheid, rust en natuurwaarden van het landschap. Terwijl het juist deze waarden zijn die Waterland maken tot een recreatief uitloopgebied binnen de Metropoolregio Amsterdam.

Kaders

NATIONAAL LANDSCHAP 'LAAG HOLLAND'

Het gemeentelijk grondgebied maakt deel uit van het Nationaal Landschap 'Laag Holland', vanwege de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit. De kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap 'Laag Holland' en de in Waterland aanwezige landschapstypen zijn uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied.

NATUURNETWERK NEDERLAND

Voor de natuurgebieden in Waterland die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland[5], geldt dat ontwikkelingen in of in de nabijheid van deze gebieden, geen significant negatieve effecten mogen hebben op de natuurwaarden, tenzij deze ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben en reële alternatieven ontbreken.

WEIDEVOGELLEEFGEBIEDEN

Ontwikkelingen in weidevogelleefgebieden mogen niet leiden tot aantasting van de geschiktheid van deze gebieden als leefomgeving voor weidevogels.

LADDER DUURZAME VERSTEDELIJKING EN BESTAAND BEBOUWD GEBIED[6] / METROPOOLREGIO AMSTERDAM EN BUFFERZONEBELEID

Waterland is belangrijk als open landelijk gebied en moet zoveel mogelijk gevrijwaard blijven van stedelijke ontwikkeling. Onderzoek naar nut en noodzaak van verstedelijking en het respecteren en toevoegen van ruimtelijke kwaliteit is nodig, in het bijzonder buiten bestaand bebouwd gebied. Daarnaast wordt de groene en recreatieve kwaliteit versterkt.

[5] Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en aan te leggen natuurgebieden dat bescherming geniet.

[6] De provincie is bezig het beleid ten aanzien van BBG te wijzigen. De restrictieve benadering van bouwen in het buitengebied wordt doorgezet en op onderdelen verscherpt.

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN EN MONUMENTEN

De cultuurhistorische waarde van de vier in Waterland gelegen beschermde stads- en dorpsgezichten, 320 rijksmonumenten, 120 gemeentelijke monumenten, circa 400 beeldbepalende panden en het provinciaal monument Noorder IJ- en Zeedijken is een belangrijke kracht die gerespecteerd moet worden.

WATERKERING

De primaire en regionale waterkeringen in Waterland zijn beschermd met een vrijwaringszone. Bij de primaire keringen geldt een vrijwaringszone van 100 tot 175 m. Bij de regionale waterkeringen zijn specifieke normen vastgelegd in de legger van het hoogheemraadschap. Nieuwe bebouwing of functies zijn niet mogelijk als deze de waterkerende functie, nu of in de toekomst, schaden.

ARCHEOLOGIEBELEID EN AARDKUNDIGE WAARDEN

Om de archeologische waarden in de bodem te beschermen, verplicht de gemeente Waterland bij grondingrepen met een bepaalde omvang, archeologisch onderzoek uit te voeren. Tevens moet rekening worden gehouden met de door de provincie aangewezen gebieden met aardkundige waarden en drie archeologische rijksmonumenten.

STILTEGEBIED

Grote delen van de gemeente zijn aangewezen als stiltegebied. In stiltegebieden gelden regels om geluidhinder te beperken of te voorkomen. Sommige activiteiten zijn hier uitgesloten of kunnen uitsluitend met een ontheffing plaatsvinden.

BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN

De gemeente Waterland heeft twee Beschermde Natuurmonumenten, namelijk het Beschermde Natuurmonument 'Waterland Aeën en Dieën' en 'Waterland Varkensland'. Voor het laatste gebied is de bescherming deels vervangen door de aanwijzing als Natura 2000-gebied. In deze gebieden mogen de beschermde natuurwaarden niet worden geschaad.

Wat zie je terug op de kaart? KADERS

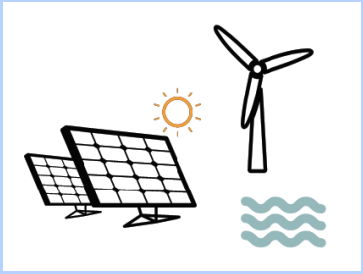
Bestaande kaders:

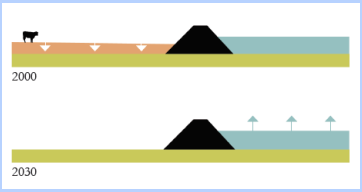
- kaart Nationaal landschap ‘Laag Holland’;
- kaart Landschapstypen;
- kaart Natuurnetwerk Nederland;
- kaart Weidevogelleefgebied;
- kaart Bufferzone Amsterdam-Purmerend;
- kaart Beschermde stads- en dorpsgezichten en Provinciaal monument;
- kaart Waterkering;
- kaart Archeologie.

Kaarten opgenomen in bijlage.

4.2 Klimaat, duurzaamheid en waterveiligheid

De gemeente streeft een duurzame ontwikkeling van het kenmerkende (water)landschap en de mooie stads- en dorpsgezichten na, door in te zetten op lokaal opgewekte duurzame energie en energiebesparing.

Trends en ontwikkeling

ENERGIE EN DUURZAAMHEID

Door de blijvende groei van de energievraag en het gebruik van fossiele brandstoffen stijgt de uitstoot van broeikasgassen. De gevolgen daarvan op het klimaat zijn bekend: de zeespiegel stijgt, het weer wordt grilliger, natter en warmer. Energie- en klimaatproblemen spelen zich af op wereldschaal. Zij vragen om een grote mate van anticiperen om problemen ten aanzien van energievoorziening en veiligheid te voorkomen. De bewustwording van deze milieuproblematiek wordt geleidelijk groter. Het aantal duurzame planinitiatieven is bescheiden maar neemt toe. Verwacht mag worden dat deze trend zich doorzet.

KLIMAAT EN BODEM

In de regio en in de gemeente is met name in het veenweidegebied extra zorg voor de zeespiegelstijging die ten gevolge van klimaatveranderingen wordt verwacht. In grote delen van Nederland daalt de bodem. Ontwatering van veengebieden heeft een verdere inklinking van de bodem tot gevolg, waardoor rekening moet worden gehouden met een daling van gemiddeld 3-4 mm per jaar. De regio staat voor een grote opgave op het gebied van agrarische bedrijfsvoering, waterbeheer en veiligheid.

Beleid

DUURZAAMHEIDSAGENDA

De gemeente heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Dit betekent dat in 2050 alleen energie van hernieuwbare bronnen (zon, wind, biomassa, aardwarmte) wordt gebruikt, voor alle gebouwen (woningen, kantoren, bedrijfspanden) en voor het verkeer en vervoer op het grondgebied van de gemeente Waterland. Om dit te bereiken zet de gemeente sterk in op duurzaamheid, echter, met oog voor de kenmerkende waarden binnen de gemeente. De gemeente zoekt daartoe samenwerking met bewoners, bedrijven en andere overheden.

Naast de verduurzaming van haar eigen bedrijfsvoering en vastgoed, stimuleert en ondersteunt de gemeente duurzame invulling van initiatieven van lokale ondernemers en inwoners in de vorm van advies, facilitering, ambtelijke ondersteuning, communicatie en/of participatie. De speerpunten zijn:

- Energiebesparing en duurzame energie: De gemeente zet in op zonne-energie, maar ondersteunt - waar mogelijk - ook windenergie-initiatieven. Overige duurzame energie-oplossingen moeten vooral gezocht worden in bodemwarmte en energie uit groen (afval). De gemeente stelt duurzaamheidseisen aan nieuwbouwprojecten en maakt (energie)prestatieafspraken met woningcorporaties.
- Een duurzame gemeente: Het verduurzamen van de gemeentelijke bedrijfsvoering en het gemeentelijk vastgoed.
- Grondstoffen en recycling: Het bijdragen aan hergebruik van nuttige grondstoffen door gescheiden in te zamelen en het verminderen van het totaal huishoudelijk afval in kg/inwoner.
- Duurzame mobiliteit: Het omlaag brengen van uitstoot van verkeer en vervoer door het elektrisch vervoer en overige vormen

van duurzame mobiliteit, zoals per fiets of over water, te stimuleren.

- Openbaar groen en landelijk gebied: Het stimuleren en vergroten van de biodiversiteit binnen de gemeente en het stoppen van vervuiling van water en natuurschoon.

Daarnaast daagt de gemeente de markt uit door het belonen van projecten die meer aan duurzaamheid doen dan wettelijk is voorgeschreven. Duurzaamheid wordt voor minimaal 30 procent meegewogen in de criteria bij de selectie van ontwikkelplannen en ontwikkelende partijen. Dit wordt op grond van de Duurzaamheidsagenda 2015-2018 van de gemeente Waterland afzonderlijk beoordeeld.

Wat zie je terug op de kaart? WATERVEILIGHEID

Lopend project:

- dijkversterking Markermeerdijken en Meerlaagsveiligheid Marken

Kaart opgenomen in bijlage

4.3 Wonen

Waterland is een aantrekkelijke ruime, groene gemeente met ruim 17.000 inwoners. De woongemeente bestaat uit 10 kernen (Broek in Waterland, Ilpendam, Katwoude, Marken, Monnickendam, Overleek, de Purmer, Uitdam, Watergang en Zuiderwoude). De woningvoorraad in de gemeente is gemiddeld van hoge kwaliteit.

Trends en ontwikkeling

De woningmarkt is sterk aan verandering onderhevig, vanwege demografische en economische ontwikkelingen. Hoewel de toekomstige vraag naar woningen hierdoor moeilijk is te voorspellen, zijn er duidelijke trends van invloed op de woningbehoefte binnen de gemeente.

	tot 2030	na 2030
Inwoners	↗	→
Huishoudens	↗	→
Alleenstaanden	↗	↗
Samenwonend	→	↘
Vergrijzing	↗	↗
Jongeren	→	→

BEVOLKING EN WONINGBEHOEFTE
Zowel het aantal inwoners als het aantal huishoudens zal zeker tot 2030 stijgen. Daarna vlakt de groei van het aantal huishoudens af en vindt een stijging van het aantal alleenstaanden plaats. Er wordt een toenemende vergrijzing en een toenemende ontgroening verwacht.

VERGRIJZING EN ONTGROENING
Kwalitatief staat de gemeente voor de opgave om de jongeren aan zich te binden en tegemoet te komen aan de specifieke woningvraag van het groeiende aantal ouderen en alleenstaanden. Ouderen wonen langer thuis. Dit levert niet alleen een aanpassingsvraag op voor woningen maar ook voor de openbare ruimte, verkeer en vervoer en zorg en dienstverlening.

WONINGBEHOEFTE EN DRUK VANUIT AMSTERDAM
In het hele land is er een trek naar de stad. Vanuit de regio Amsterdam is er een autonome behoefte aan wonen in de landelijke omgeving van gezinnen met jonge kinderen en een hoger inkomen, terwijl jonge huishoudens met (vooralsnog) een laag inkomen naar de stad trekken.

Verwacht mag worden dat ten gevolge van de opvang van vluchtelingen die recent op gang is gekomen ook geschikte permanente woonruimte moet worden gevonden. De woningvraag in de gemeente Waterland spitst zich toe op het goedkope en dure segment in de koop en alle segmenten van de huursector, met in het bijzonder de sociale huur.

Beleid
WOONVISIE
Het woonbeleid van de gemeente is vastgelegd in de Woonvisie Waterland 2020. Het gaat om een brede visie op het wonen met beleidskaders en een uitvoeringsagenda. Het is een visie voor de middellange termijn, die rekening houdt met actuele regelgeving en gebaseerd is op feitelijke en toekomstige ontwikkelingen op de woningmarkt. De woonvisie vormt de basis voor prestatieafspraken met de strategische partners van de gemeente. Opgaven waar de gemeente onder meer voor staat zijn de groeiende woningbehoefte, de veranderende vraag naar woningen en het vergroten van de doorstroming en de kwaliteit van de woningvoorraad in het kader van duurzaamheid. De gemeente geeft aan tegemoet te willen komen aan de natuurlijke groei van de gemeente en kernen, door het selectief toevoegen van nieuwe woningen. De woningbehoefte groeit, eerst snel (400 extra woningen tot 2020) later langzamer (nog 500 extra woningen in de periode 2020-2040). Waterland wil echter groeien met behoud van kwaliteit. Hierin speelt het groene karakter van de gemeente een hoofdrol. Dit stelt grenzen aan de groei. Op dit moment is een plancapaciteit van 500 woningen tot 2040, hoofdzakelijk uitbreidingen, het richtgetal. Toekomstige locaties moeten bij voorkeur binnen bestaand bebouwd gebied worden gezocht.

WONINGBOUWPROGRAMMA
Op 12 oktober 2006 heeft de gemeenteraad van Waterland het woningbouwprogramma 2006-2020 vastgesteld. Het programma geeft de

verschillende woningbouwlocaties met een indicatie van het aantal woningen en het jaar van programmering weer. Dit woningbouwprogramma wordt regelmatig geactualiseerd.

Wat zie je terug op de kaart? WONEN

Lopende projecten:

- Hellingweg, Broek in Waterland: appartementen boven een supermarkt op KEBO-locatie;
- De Ilpenhof, Ilpendam: grondgebonden woningen;
- De Regenboog, Monnickendam: appartementen aan de Bernhardlaan;
- 't Schouw, Watergang: woningen ten noorden van bedrijventerrein De Dollard;
- Sebastianusschool, Ilpendam: realisatie jongerenwoningen;
- Stiereveld, Watergang: woningen aan de Kanaaldijk op locatie basisschool Tiede Bijlsma;
- De Trambaan/Eilandweg, Broek in Waterland: woningen ten zuidoosten van de N247;
- Van Disweg, Broek in Waterland: woningen in het noorden van Broek in Waterland;
- Zeedijk 1, Uitdam: woningen op de meest noordelijke kavel bij de entree van het dorp;

totaal 225 woningen.

Kaart opgenomen in bijlage

4.4 Voorzieningen

Als het gaat om voorzieningen gaat de aandacht snel uit naar detailhandel. Ook onderwijs-, cultuur- en sportvoorzieningen dragen bij aan de vitaliteit van een gemeente. Het bestaande voorzieningenniveau in Waterland is in het algemeen goed. In de meeste kernen van de gemeente Waterland is detailhandel terug te vinden. Via winkels of via standplaatsen op markten. In de gemeente zijn elf basisscholen en een middelbare school. De gemeente Waterland kent een rijk sportleven. In de gemeente Waterland vindt u onder andere een overdekt zwembad, een sporthal, vier gymzalen, sportscholen, tennis- en sportparken, jachthavens en maneges.

Trends en ontwikkeling

DIGITALISERING VAN DE SAMENLEVING EN VERSOBERING VAN HET VOORZIENINGENNIVEAU

Er vindt een versobering plaats van het aanbod aan fysieke locaties waar diensten en producten worden aangeboden. Steeds meer gaat via internet. Digitalisering levert nieuwe ruimtelijke vragen op, bijvoorbeeld de vraag naar afhaalcentra voor op webwinkels gekochte producten. Maar ook vragen in de zin van participatie en hulp. Hoe kunnen doelgroepen bereikt worden die niet (meer) in staat zijn met de nieuwe ontwikkelingen mee te gaan?

Beleid

De gemeente werkt aan de actualisatie van het beleid ten aanzien van onderwijs en sport.

Wat zie je terug op de kaart? VOORZIENINGEN

Lopende projecten:

- kindcentrum De Havenrakkers, Broek in Waterland: verbouw/renovatie;
- brandweerpost, Broek in Waterland: verplaatsing brandweerpost naar N247, afslag Middenweg;
- sporthal 't Spil, Monnickendam: renovatie/nieuwbouw sporthal;
- supermarkt Hellingweg, Broek in Waterland: realisatie supermarkt met daarboven appartementen.

Kaart opgenomen in bijlage

4.5 Vervoer en verbindingen

De ontwikkeling van een gebied heeft sterk te maken met de aanwezige infrastructuur. Bereikbaarheid en een goede, veilige verkeersafwikkeling zijn belangrijke items. Door de gemeente lopen twee belangrijke provinciale verbindingswegen (N235 en N247) die Waterland verbinden met de omliggende steden. Inwoners van Waterland hebben daarnaast een goed openbaar vervoersysteem met een hoge frequentie ter beschikking.

Trends en ontwikkeling

De groeiende mobiliteit zorgt voor toenemende spanning tussen verkeer en leefbaarheid en veiligheid, ook in Waterland. Met name in de historische kernen van Waterland leidt het toenemende verkeer tot problemen in bereikbaarheid en parkeren. Maar ook op wegen in het buitengebied wordt de verkeersveiligheid een steeds belangrijker aandachtspunt, vanwege grotere landbouwvoertuigen en het bestaande netwerk van kleine wegen in het veenweidelandschap.
De eerder beschreven trend van digitalisering van de samenleving brengt een toenemende afhankelijkheid van internet met zich mee. De digitale verbindingen in de gemeente worden steeds belangrijker.

Lopend project

BEREIKBAARHEID WATERLAND

De provincie is voornemens de bereikbaarheid in de regio Waterland te verbeteren, waartoe ook maatregelen worden voorbereid in de gemeente.

De maatregelen die de provincie in de gemeente Waterland wil uitvoeren zijn de volgende:

- aanleggen spitsbusbaan tussen Ilpendam en Purmerend;
- realiseren voetgangerstunnel Ilpendam;
- realiseren fietsenstalling Ilpendam;
- realiseren P+R terrein Monnickendam;
- herinrichting kruispunt Bernhardlaan (Monnickendam);
- herinrichting kruispunt Eilandweg (Broek in Waterland);
- vervangen hefbrug (Broek in Waterland);

- vervangen fietstunnel (Broek in Waterland);
- verplaatsen fietspad tussen Monnickendam en Katwoude.

Wat zie je terug op de kaart? VERVOER en VERBINDINGEN
Lopend project:
- bereikbaarheid Waterland.

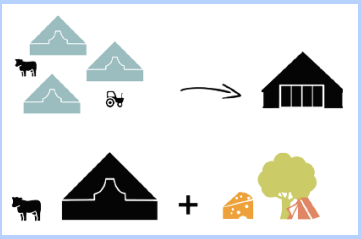
Kaart opgenomen in bijlage

4.6 Landbouw en natuur

De gemeente Waterland is een landelijke gemeente, met een open en waardevol veenweidelandschap. Vanwege de rust en openheid vormt dit veenweidelandschap een aantrekkelijk gebied voor weidevogels. De gemeente biedt ruimte aan ontwikkeling van agrarische bedrijven, zolang deze bijdragen aan het behoud en ontwikkeling van de kenmerkende natuur- en landschapswaarden. De gemeente Waterland beschikt over een verscheidenheid aan natuur, waarvan de natuurgebieden 'Ilperveld, Varkensland en Oostzanerveld & Twiske' en het 'Markermeer & IJmeer' van internationale betekenis zijn.

Trends en ontwikkeling

LANDBOUW

In de landbouwsector zet de trend van schaalvergroting en verbreding door. Als voorbeeld: van de circa 160 bedrijven in Waterland-Oost blijven er de komende 15-20 jaar waarschijnlijk nog 80 over. Deze bedrijven zullen naar verwachting wel vaak tweemaal zo groot worden. Sommige van deze bedrijven zullen zich in de breedte ontwikkelen waarbij naast de productie van melk en vlees ook verbredingsactiviteiten (zorg, natuur, recreatie) plaatsvinden. De landbouw is goed voor 6% van de werkgelegenheid. Daarnaast is de landbouw zeer belangrijk voor het behoud van het landschap en de natuur.

Beleid

AFSPRAKENKADER ONTWIKKELING LANDBOUW EN LANDSCHAP WATERLAND - OOST

De trend van schaalvergroting en verbreding in de landbouw uit zich ook in Waterland. De gemeente is zich er van bewust dat rendabele agrarische bedrijven nodig zijn voor een vitaal platteland en tevens voor beheer en onderhoud van landschap en natuur. Om de landbouwontwikkeling, met inbegrip van (noodzakelijke) vergroting en verbreding van bedrijven, te stimuleren en te faciliteren, is het Afsprakenkader Landbouwontwikkeling en Landschap Waterland-Oost vastgesteld. Ruimte voor ontwikkeling is nodig, maar moet passen bij beleid van behoud en ontwikkeling van kenmerkende natuur- en landschapswaarden. Vanuit dit uitgangspunt zal medewerking worden verleend aan vergroten, verplaatsen en nieuwvestiging van agrarische bedrijven, waarbij aan verschillende voorwaarden moet worden voldaan. Deze betreffen:

- aantonen van nut en noodzaak;
- voorwaarden ten aanzien van de duurzaamheid (economisch en natuur en landschap) van de bedrijven;

- voorwaarden ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening (beheer natuur en landschap, zorglandbouw) en verbreding;
- ruimtelijke kwaliteitseisen, waaraan de nieuwbouw moet voldoen.

Deze voorwaarden zijn deels verankerd in het bestemmingsplan 'Buitengebied Waterland 2013', en vormen daarnaast een aanvullend kader.

4.7 Toerisme en recreatie

Naast een woonfunctie heeft Waterland een belangrijke recreatieve functie. Gezien de ligging en waterrijkdom is dat voor een belangrijk deel ook voor niet-Waterlanders. Waterland zet in op toeristen en recreanten die van watersport/-recreatie, cultuur, natuur, fietsen en wandelen houden en dat zo dichtbij Amsterdam. Er zijn veel aanbieders van logiesbedrijven, horeca, fiets- en bootverhuur en watersport.

Trends en ontwikkeling

Minder Nederlanders vieren meerdaagse vakanties in Nederland, maar daartegenover staat een stijgende lijn voor wat betreft dagtrips en van het toeristisch verblijf van buitenlanders in ons land. Ruim de helft van deze buitenlandse toeristen verblijft daarbij in Noord-Holland! Amsterdam is daarbij een belangrijke 'toeleverancier' voor Waterland. Toerisme en recreatie levert in Waterland 15% van de werkgelegenheid met als grootste trekker het eiland Marken. Voor de recreatiebehoefte van de inwoners van de gemeente spelen de vergrijzing en de toenemende belangstelling voor sport en beweging een rol.

	dagje weg	verblijfsrecreatie
Binnenlandse bezoekers	↗	↘
Buitenlandse bezoekers	↗	↗

TOERISME EN RECREATIE

Voor Waterland met een prachtig landschap, cultuurhistorische kernen en een grote hoeveelheid water, zijn de volgende trends belangrijk:

- een toenemende waardering voor authenticiteit, kleinschaligheid en lokaal;
- een toenemende waardering voor duurzame vormen van recreatie;
- verhuur van recreatiemiddelen zoals boten wordt belangrijker dan eigendom;
- buitenrecreatie in het agrarisch gebied trekt aan, sport is een lifestyle;
- zowel belangstelling voor luxe als voor soberheid;
- het aantal pleziervaartuigen neemt af, vooral de jongeren worden hierdoor minder aangetrokken;
- de vergrijzing en daarmee samenhangende veranderende recreatieve behoeften (o.m. netwerk van paden, toegankelijkheid).

Beleid

TOERISTISCHE VISIE

Toerisme en recreatie zijn een belangrijke sector in Waterland. De toeristische visie gaat in op de wijze waarop de gemeente Waterland, in overleg met het bedrijfsleven een grotere aantrekkingskracht op toeristen en recreanten krijgt, zonder dat een en ander ten koste gaat van specifieke cultuurhistorische waarden en kleinschaligheid van de beschermde stad- en dorpsgezichten en het unieke landelijke gebied.

De authentieke dorpen en stad, het groene en open landschap, de veelheid aan water en de ligging dicht bij Amsterdam worden gezien als kernwaarden op het gebied van toerisme en recreatie. Aan de hand van vijf speerpunten wil de gemeente, in samenwerking met promotie-organisaties, verenigingen, bedrijven en particulieren, deze kernkwaliteiten versterken om een aantrekkelijk recreatief gebied voor de doelgroepen te blijven en in te spelen op de zichtbare trends op het toeristisch-recreatief gebied.

Deze speerpunten zijn:

- verbeteren van recreatieve/toeristische infrastructuur;
- citymarketing;
- stimuleren van productontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het bestaande aanbod;
- watersport en waterrecreatie;
- stimuleren van verblijfsaccommodaties die voldoen aan de behoeften van Waterland.

De ‘Toeristische visie 2015-2025’ vormt de basis voor het gemeentelijk beleid voor toerisme en recreatie.

MEEKOPPELKANSEN DIJKVERSTERKINGEN

Uit de projecten voor de dijkversterking van de Markermeerdijken en de Omringkade Marken (Meerlaagsveiligheid Marken) vloeit een aantal meekoppelkansen voor recreatieve- en natuurontwikkeling voort. We ontwikkelen een aantal pakketten meekoppelkansen voor de verbetering en/of ontwikkeling van onder andere:

- wandel-/fietspaden;
- kleine recreatieve voorzieningen langs de dijken;
- vergroten van de zwemmogelijkheden;
- verbeteren van de vaarverbindingen;
- natuurontwikkeling;
- verbinding van eiland/achterland met het buitenwater.

Wat zie je terug op de kaart? TOERISME en RECREATIE

Lopend project:

- Mirror Waterhotel, Monnickendam: hotel met conferentiezalen en een bar-restaurant.

Kaart opgenomen in bijlage

4.8 Economie

Een vitale economie kan bijdragen aan de welvaart en het welzijn van de bewoners en de kwaliteit van de samenleving in Waterland. Landbouw, toerisme en recreatie vormen de belangrijkste pijlers van de Waterlandse economie. De gemeente Waterland heeft een aantal bedrijventerreinen. Er wordt ruimte geboden om milieuhinderlijke bedrijven uit het stedelijke gebied te plaatsen ofwel binnen of buiten de gemeentegrenzen.

Trends en ontwikkeling

Vanuit de samenleving ontstaat de vraag naar meer flexibiliteit in werktijden en is een opmars in thuiswerken zichtbaar.

Beleid

RUIMTELIJK ECONOMISCHE AGENDA MRA

De overheden in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) hebben een ruimtelijk economische agenda gemaakt, met tientallen acties voor de komende vier jaar. Acties die de bestaande kwaliteiten beter benutten en uitnodigen tot experiment en innovatie.

De agenda is gericht op de Metropoolregio Amsterdam als een krachtige economische eenheid, die de internationale concurrentie aan kan en waarmee andere regio's willen samenwerken. De rode draad in de acties is dat ze leiden tot een grotere wendbaarheid, tot meer ruimte om te groeien en te vernieuwen door snel te kunnen inspelen op de veranderende wereld. Voor alle ruimtelijke acties geldt dat de provincies Noord-Holland en Flevoland en de betrokken gemeenten de in deze agenda gemaakte afspraken borgen in hun op te stellen omgevingsvisies en bijbehorende omgevingsverordening.

ECONOMISCHE UITVOERINGSAGENDA

Waterland is een economisch vitaal gebied en het doel is vitaal te blijven. In de uitvoeringsagenda wordt de aandacht de komende tijd gericht op met name het midden- en kleinbedrijf, de startende ondernemer en de zzp'er. Voor de contacten is de gemeentelijke organisatie recent versterkt en voor de komende tijd zijn een aantal speerpunten benoemd.

De speerpunten zijn:

- onderzoek naar belemmeringen die (startende) ondernemers ervaren in Waterland;
- een jaarlijkse ondernemersdag;
- voortzetting gemeentelijk ondernemersloket;
- voorzetting driemaandelijks spreekuur met de ondernemersvereniging in de kernen;
- voortzetting driemaandelijks bestuurlijk overleg met de ondernemersvereniging(en);
- voortzetting vijfjaarlijkse ondernemersenquête.

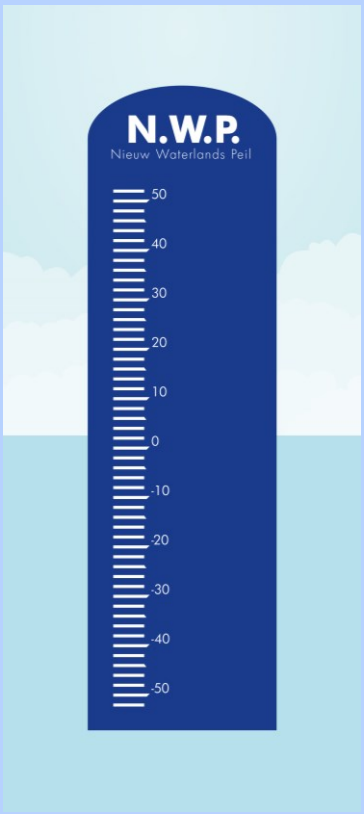
5. KERNVISIE - wat gaat de gemeente doen?

Dit hoofdstuk gaat over de visie en acties van de gemeente geënt op het interactieve proces en in aanvulling op het hoofdstuk ‘Context’.
De kernvisie is dat wat het allerbelangrijkste is. De kernvisie leidt tot concrete projecten die in het hoofdstuk ‘Uitvoering’ in de tijd worden gezet.

5.1 Kernvisie: het Nieuw Waterlands Peil

KERNOPGAVE 0: geef vorm aan de nieuwe handelsgeest van de gemeente Waterland.

De nieuwe tijd vraagt om een cultuuromslag. Met het proces van deze omgevingsvisie is daarmee een begin gemaakt, de visie volgt de inbreng van bewoners en belanghebbenden, die in een heel vroeg stadium van het planproces is opgehaald. Daarmee weet de gemeente wat bewoners en belanghebbenden van waarde vinden en wat zij als knelpunt(en) zien. Een vruchtbare basis om visie, acties en prioriteiten te bepalen.

Meer proces

Processen zullen steeds belangrijker worden. Processen kunnen helpen om plannen verder te brengen. In Waterland, waar de waarden zo groot zijn en de bevolking betrokken en mondig is, is een goed proces van grote waarde. Een proces waarin een planidee niet voortijdig strandt, maar zich ontwikkelt tot iets waar betrokkenen trots op kunnen zijn. Rollen veranderen; niet ineens, maar stap voor stap. Het accent verschuift voor ambtenaren en politici van toetsen naar begeleiden en verbinden. Ook de rol van bewoners en ondernemers verandert; niet alleen een mening geven, maar samen zoeken naar verbetermogelijkheden van een plan.

Meer contact en co-creatie

Maar daarmee zijn we er nog niet. Ontwikkelingen van woningbouw, ambities op het gebied van duurzaamheid en omvorming van verouderde bedrijventerreinen; de gemeente kan dit allang niet meer alleen. Marktpartijen, ondernemers, woningcorporaties en grondeigenaren zijn, naast anderen, belangrijke partners om een leefbare en vitale leefomgeving te behouden en te realiseren. Contact is nodig vanaf het moment dat een idee ontstaat. De deuren van het gemeentehuis staan dan ook open om te kijken hoe inhoud kan worden gegeven aan die leefbare en vitale leefomgeving.

Jaarlijks willen wij een ondernemersdag organiseren. Dit is een dag waarop potentiële initiatiefnemers worden uitgenodigd aan de hand van een of meerdere kernopgaven, die in deze omgevingsvisie zijn opgenomen. De gemeente ziet het mede als haar rol om waar mogelijk verbindingen te maken tussen verschillende partijen en planideeën, zodat door samenwerking nog betere initiatieven ontstaan. Dit proces noemen we co-creatie.

Eenvoudige perceelgebonden initiatieven volgen de proceswijzer uit hoofdstuk 2. Complexere plannen krijgen een zelfstandig proces. Er vindt een open gesprek plaats over de mogelijkheden voor het betrokken planinitiatief. Gekeken wordt of dit aansluit bij het beoogde gebied, of dat er een betere locatie in de gemeente is. Mensen met een belang bij de planvorming worden vanaf het begin betrokken, zodat bekend is wat de gevoeligheden zijn en hierop kan worden ingespeeld. De meest complexe plannen zijn plannen waarbij verschillende partijen (met verschillende belangen) samen, door middel van co-creatie, aan een ontwikkeling werken. Een omschrijving van de vaste onderdelen van een proces gericht op co-creatie is uitgewerkt in hoofdstuk 6.

Minder regels waar het kan

Bij de nieuwe tijd hoort ook het kritisch kijken naar de regels die er zijn. Wij vinden dat in de minst kwetsbare gebieden (niet gelegen in het buitengebied, beschermde stads- en dorpsgezichten en de vooroorlogse gedeelten van kernen) ruimte is voor een eenvoudigere toets van planinitiatieven. Als een plan in deze gebieden kan rekenen op voldoende draagvlak, wil de gemeente de overige toetsen zo beperkt mogelijk houden. Basis is in dat geval de wettelijke regels die door het Rijk, de provincie en hoogheemraadschap zijn gesteld en het meest elementaire; veiligheid, bereikbaarheid en gezondheid. De komst van de Omgevingswet is een goed moment om dit nader vorm te geven.

Wat gaan we doen:

1. Oefenen met, en professionaliseren van, het werken met interactieve planprocessen.
2. Jaarlijks een ondernemersdag organiseren waarin de stand van zaken voor wat betreft de kernopgaven en de plannen en ideeën van ondernemers en bijvoorbeeld maatschappelijke organisaties centraal staan en mogelijkheden voor co-creatie worden verkend.
3. In samenhang met de Omgevingswet, die naar verwachting in 2019 van kracht wordt, gaan we in de minst kwetsbare gebieden (niet gelegen in het buitengebied, beschermde stads- en dorpsgezichten en de vooroorlogse gedeelten van kernen) op een eenvoudigere manier toetsen.

Deregulering in de minder kwetsbare gebieden
(hier als voorbeeld nieuwbouw Broek in Waterland)

Aansluiting op het interactieve proces

Bewoners en belanghebbenden hebben in de digitale peiling met overtuigende meerderheid (bijna 80% van 277 respondenten) gekozen voor het proces, boven het vooraf exact aangegeven wat wel en niet mogelijk is. Zij kiezen, net als de gemeente, voor het inslaan van een nieuwe weg. In de komende periode zal daar stap voor stap meer ervaring mee ontstaan waarmee de inzet van processen kan worden verbreed en de aanpak verder kan worden ontwikkeld.

In de digitale peiling is de vraag gesteld of in de minder kwetsbare gebieden (waarbij het niet gaat over het buitengebied en niet over de beschermde stads- en dorpsgezichten) de kernraad en de buren kunnen bepalen of iets ontwikkeld kan worden, óf dat het advies van deskundigen bepalend moet zijn. Van alle respondenten koos 67% voor de kernraad en de buren.

5.2 Kernvisie-inhoud

Van structuurvisie naar omgevingsvisie

Een kaart met daarop de locaties waar woningen komen, waar bedrijfsterrein komt en waar wegen worden aangelegd. Zo zag tot voor kort een structuurvisie eruit. Het programma was leidend en sterk functioneel ingestoken. Nu de op uitnodigingsplanologie gestoelde Omgevingswet aanstaande is, stappen we hier van af. Niet het programma staat centraal maar de plek. Dit is meer uitnodigend en doet recht aan het feit dat veel programma niet meer (uitsluitend) door de overheid wordt ontwikkeld.

Inhoud van de kernvisie

De omgevingsvisie is gebouwd op de identiteit van Waterland en de deelgebieden daarbinnen; qua ruimte, qua cultuur, qua drukte en rust. We beginnen dan ook met het onderwerp identiteit gevolgd door gebiedsopgaven voor de kernen en het buitengebied. Tot slot wordt ingegaan op duurzaamheid en waterbestendigheid; twee onderwerpen die betekenis hebben in alle gebieden bij vrijwel alle kernopgaven.

5.3 Identiteit en balans in maat en schaal

KERNOPGAVE 1: gebruik identiteit als leidend principe, versterk de waterentree en maak ruimte om verouderde bedrijventerreinen te transformeren.

Waterland is een zeer waardevol gebied. Identiteit en balans in maat en schaal zijn leidend bij alle gebiedsopgaven.

Wat gaan we doen:

1. In hoofdstuk 3 is op het niveau van de omgevingsvisie met tekst en voorbeelden geïllustreerd wanneer een plan aansluit bij de identiteit van Waterland.
2. Bij grotere ontwikkelingen wordt de vertaling van de waardebepaling uit hoofdstuk 3 naar het locatieniveau een vast onderdeel aan het begin van het interactieve proces. Als we het

eens zijn over de waarden, weten we gedurende het proces goed waar rekening mee moet worden gehouden; een fundament voor verdere planvorming.

3. In sommige gevallen is de bestaande situatie onvoldoende sterk en voldoet deze niet aan de vijf kernprincipes. Hier ligt een verbeterdoel. Op het schaalniveau van de omgevingsvisie zijn dit het verbeteren van de waterentree van Monnickendam en (deels in samenhang daarmee) het opwaarderen en transformeren van verouderde bedrijventerreinen, het Galgeriet, de Hellingweg en de Boxenring.

Aansluiting op het interactieve proces

Rode draad in het interactieve proces was het thema maat en schaal.

Maat en schaal bij ruimtelijke ingrepen, bij de grootte van een uitbreiding, in de verhouding tussen autochtonen en import en tussen bewoners en toeristen. Maat en schaal ook bij veranderingen in het buitengebied.

Bewoners en belanghebbenden kozen in de digitale peiling in hun top-5 prioriteiten in meerderheid (61% van 277 respondenten) voor het duidelijk maken welke veranderingen qua maat en schaal wel/niet bij Waterland passen. Van de 13 actiepunten werd dit punt het meest gekozen.

Groei naar balans natuur, landbouw, waterbestendigheid

Zoekgebied versterking woningvoorraad

Mogelijk zoekgebied versterking woningvoorraad

Transformatiegebied verouderde bedrijfsterreinen

Opwaardering waterentree

Monitoring parkeercapaciteit

5.4 Gebiedsopgaven voor de kernen

KERNOPGAVE 2: voorzie in woonruimte voor starters, jongeren en senioren.

Waterland biedt een zeer gewaardeerd woonmilieu voor verschillende doelgroepen. De vraag naar woningen is groot. Vraaggestuurd bouwen is niet mogelijk en zou betekenen dat Waterland haar waarde als tuin van de stad geweld aandoet. We kiezen daarom voor woningen die nodig zijn voor de natuurlijke aanwas en daarmee in verhouding staan tot de bestaande bevolkingsomvang. Voor de periode tot 2030 is een aantal van circa 500 woningen richtinggevend. Het uiteindelijke aantal zal bepaald worden door de ruimtelijke draagkracht van het gebied, de identiteit en balans in maat en schaal staan voorop. Daarbij ligt, in lijn met de woonvisie, de focus op woningen voor senioren, jongeren en starters of woningen die kunnen zorgen voor doorstroming waardoor elders woningen voor senioren, jongeren en starters vrijkomen. Ook ligt de nadruk op huurwoningen. Door de realisering van huurwoningen kunnen de genoemde doelgroepen langdurig worden bediend.

In het hoofdstuk ‘Context’ is aangegeven welke projecten al lopen op het gebied van woningbouw. De ervaring leert dat het vinden van geschikte locaties moeilijk is en de planvorming tijdrovend. Binnenstedelijk zijn weinig of geen mogelijkheden en buitenstedelijk geldt zwaar beperkend beleid van de provincie. Daarnaast zijn de huurwoningen binnen de gemeente in bezit bij corporaties die, in het werkgebied binnen de gemeente Waterland, door landelijke regelgeving op dit moment nog geen investeringen mogen doen. Dit betekent dat herstructurering (gericht op intensivering en/of aanpassing van de woningvoorraad) in ieder geval op korte termijn niet te realiseren is. Om de natuurlijke aanwas te kunnen bedienen moeten alle zeilen worden bijgezet.

Invulplek Sebastianusschool Ilpendam

Wat gaan we doen:

1. Voor de kernen Broek in Waterland, Ilpendam, Marken en Monnickendam, wordt samen met de kernraad een onderzoek opgestart naar mogelijkheden voor vergroting van de woningvoorraad; een zoektocht naar kansen voor woningbouw. De kernprincipes en waarden zoals aangegeven in hoofdstuk 3 zijn daarbij leidend. Dat betekent dat zeer zorgvuldig wordt gekeken welk aantal woningen per kern inpasbaar is en waar dit past. Allereerst wordt gekeken naar invulplekken en transformatieplekken[7]. Slechts in uitzonderlijke situaties en in kleinschalige vorm zal gekeken worden naar locaties buiten bestaand bebouwd gebied. Het vooronderzoek naar 'Wonen op Marken' zal daarbij worden betrokken.
2. Voor de kleine kernen Uitdam, Watergang en Zuiderwoude is het uitgangspunt dat een onderzoek naar woningbouwmogelijkheden wordt opgestart. Daarbij wordt, net als bij de grote kernen, een proces gevolgd vergelijkbaar met dat van de omgevingsvisie maar dan op het schaalniveau van de kern. Deze kleine kernen zijn kleine gemeenschappen sterk verweven met het landschap. Woningbouw zal hier altijd in (zeer) kleine aantallen aan de orde zijn. Een redelijke mate van consensus is juist in deze kleine kernen erg belangrijk. Mocht een kern daar helemaal niet uitkomen, dan kan een beroep worden gedaan op de gemeente. In dat geval zal de gemeente alle partijen op een gelijkwaardige manier horen en ofwel via een goed proces ofwel via besluitvorming de patstelling doorbreken. Ook in de kleine kernen zullen transformaties van niet-woonfuncties naar woonfuncties binnen de mogelijkheden van de milieuregelgeving positief worden benaderd.
3. Uitgangspunt is dat voor de locatie Hellingweg, Galgeriet en Boxenring een geleidelijke transformatie naar onder meer wonen mogelijk is. De gemeente zal hiertoe kijken of binnen de geldende en aankomende wet- en regelgeving aan deze locaties woningbouwmogelijkheden kunnen worden toegekend, die uitgaan van een gemengd gebied waar een hogere maar verantwoorde milieubelasting wordt geaccepteerd.
4. Generatiewoningen[8] en woningsplitsing worden onder voorwaarden toegestaan om het aandeel kleinere en betaalbare woningen te laten groeien (dit biedt ruimte voor jongeren, starters en voor de groeiende groep kleine huishoudens).
5. Het punt woningbouw in de gemeente Waterland zal zoals gebruikelijk in de regio worden besproken en afgestemd.
6. De gemeente agendeert haar ambitie om te bouwen voor de natuurlijke aanwas bij de provincie. De gemeente zet zich in voor een bijzondere status voor de gemeente Waterland gezien alle belemmeringen die er spelen. Daarbij is bouwen buiten bestaand bebouwd gebied in goed afgewogen schaal en vorm bespreekbaar.

[7] Plekken waar functieverandering van een bedrijf of voorziening naar wonen kan plaatsvinden.

[8] Bij generatiewoningen ontstaan planologisch gezien geen extra woningen.

7. Op termijn is ook herstructurering van bestaande woonbuurten een middel om inhoud te geven aan de opgave tot omvorming en/of intensivering van het bestaand bebouwd gebied.

De gemeente staat open voor vormen van zorgwonen en begeleid wonen. In het uitvoeringsprogramma van de woonvisie zal hieraan aandacht worden besteed. De gemeente kan voor deze vormen van wonen echter geen uitvoerende rol vervullen.

Aansluiting op het interactieve proces

In het interactieve proces is veel gevraagd om bouwmogelijkheden en dan vooral voor jongeren, starters en senioren. Bouwen op een manier die past bij Waterland en op plekken zoals het Galgeriet, de Hellingweg en de locaties uit het onderzoek 'Wonen op Marken' zijn daarbij genoemd. De meningen over het bouwen in kwetsbare gebieden waren verdeeld. Maar één ding vond iedereen: het moest in ieder geval passen bij de schaal en aard van de omgeving.

Bewoners en belanghebbenden kozen in de digitale peiling in hun top-5 prioriteiten in meerderheid (58% van 277 respondenten) voor "de gemeente moet zich inzetten voor de bouw van woningen voor starters en senioren". In de gezamenlijke top-5 prioriteiten eindigde dit punt op de tweede plaats.

KERNOPGAVE 3: bied ontmoetingsruimte en ondersteun het behoud van fysieke voorzieningen.

Voor de leefbaarheid zijn voorzieningen erg belangrijk. Veel is via internet te bestellen en te regelen, maar fysieke nabijheid, levendigheid door menging van functies, door winkels en horeca, aanwezigheid van (basis) onderwijs en een supermarkt zijn daardoor niet te vervangen. Plekken om elkaar te ontmoeten zijn cruciaal voor het ontstaan van contact en sociale samenhang.

De gemeente kan op het gebied van voorzieningen vooral mogelijkheden bieden en ondersteunen. Alleen binnen de openbare ruimte en bij het openbaar onderwijs is de rol van de gemeente als eigenaar en beheerder van grond of vastgoed meer bepalend. De actiepunten zijn hierop afgestemd.

Wat gaan we doen:

1. De gemeente ondersteunt en stimuleert stapeling van voorzieningen omdat daarmee een betere kans ontstaat dat voorzieningen ook op de langere termijn behouden kunnen blijven. Bij de onderwijsvoorzieningen wordt hier al inhoud aan gegeven door projecten voor brede scholen[9]. De gemeente zal

[9] In Monnickendam hebben de schoolbesturen uiteindelijk afgezien van de samenvoeging. In Broek in Waterland is het project kindcentrum De Havenrakkers in ontwikkeling.

ondersteuning bieden aan het behoud van een ontmoetingsplek al dan niet als onderdeel van een multifunctionele voorziening.

2. Er wordt een onderwijsvisie voorbereid waarbij onder meer wordt gekeken hoe basisonderwijs, ook in geval van krimp van het aantal schoolgaande kinderen, bereikbaar kan blijven voor alle kernen.
3. Behoud van een ontmoetingsplek in het openbaar gebied (plein, park, speelvoorziening of sportvoorziening) is voor iedere kern met een bebouwde kom uitgangspunt.
4. Bewoners en belanghebbenden worden in een vroeg stadium betrokken bij herinrichting van openbare ruimte en het groen. Uitgangspunt is dat de openbare ruimte de identiteit zoals omschreven in hoofdstuk 3 ondersteunt.

Aansluiting op het interactieve proces

In het interactieve proces is vaak naar voren gebracht hoe belangrijk het behoud van voorzieningen is. In het bijzonder zijn de ontmoetingsruimten genoemd, zowel in gebouwen als in de openbare ruimte.

Bij de digitale peiling is het punt: "de gemeente helpt om voorzieningen te combineren met het oog op het behoud hiervan" op een gedeelde derde plaats gekomen in de gezamenlijk top-5 van belangrijkste acties voor de gemeente. Het verbeteren van beeld en gebruik van groenvoorzieningen eindigde op plaats vijf.

Dorpshuis De Nieuwe Boet te Watergang

Project met jongeren van het Bernard Nieuwentijt College

De jongeren van de middelbare school in Monnickendam over de toekomst van hun gemeente:

- ruilen van huizen:
  Ouderen die in een grote woning wonen, krijgen een nieuwe kleinere woning met alle daarbij horende voorzieningen. Kleine groepen studenten kunnen dan in de eengezinswoningen gaan wonen. Zo kunnen jongeren, als ze gaan studeren, in Waterland blijven wonen. En dan blijft het hier ook een beetje leuk.
- ontmoetingsplekken:
  Wij willen meer ontmoetingsplekken; een Starbucks waar je je huiswerk kan maken, een Mac Drive, een Jongeren Ontmoetingsplek, en een plek om buiten te chillen op het Hemmeland. Maar eerst moet dat gebied schoongemaakt en daar willen wij best bij helpen.
- vervoer en verbindingen:
  Maak bredere fietspaden, zodat we naast elkaar kunnen fietsen en gebruik die paden gelijk om duurzame energie op te wekken; energie uit asfalt dus. Een treinverbinding met Amsterdam en Purmerend zou natuurlijk ook top zijn ☺.
  En heel belangrijk; zorg dat het internet hier sneller wordt.

KERNOPGAVE 4: zorg voor voldoende bereikbaarheid van de oude kernen.

De oude kernen van Waterland zijn karakteristiek. Wegen zijn er doorgaans smal en dat brengt met zich mee dat de doorstroming en de beschikbaarheid van parkeerplaatsen niet altijd optimaal zijn. In het interactieve proces is dan ook regelmatig gesproken over hinder van het verkeer en problemen met de parkeercapaciteit. De smalle wegprofielen in de oude kernen zijn deel van het gewaardeerde kleinschalige karakter van de woonomgeving, en in zekere zin hoort daarbij een bepaald ongemak.

Is de doorstroming zo beperkt dat de bereikbaarheid voor hulpdiensten in gevaar komt, of is er sprake van onevenredige geluid- of trillinghinder, dan is er wel aanleiding om naar oplossingen te zoeken. Met name in Monnickendam worden daarover klachten gemeld. De oplossingen zoeken we niet in de aanpassing van de karakteristieke wegprofielen maar in afspraken over gedrag, aanpassing van het verkeersregime of in de detailinrichting.

Voor het parkeren vinden we het, voor de historische delen van de kernen, acceptabel dat soms op een wat grotere afstand van de woning of van een voorziening moet worden geparkeerd. Verdringing van het bewoners- en bezoekersparkeren door gebruikers van het openbaar vervoer vinden we echter niet wenselijk. Mocht bij Broek in Waterland en Ilpendam ook na voltooiing van het project ‘Bereikbaarheid Waterland’ een dergelijk probleem blijven bestaan, dan volgt daaruit een actiepunt.

Wat gaan we doen:

1. We continueren de monitoring van aandachtspunten over verkeerssituaties en inrichting van de openbare ruimte. De ingebrachte knelpunten in het interactieve proces van de omgevingsvisie worden daarin meegenomen. Als wegen in verband met onderhoud worden opengebroken, wordt nagegaan of er aanleiding is voor een andere verkeersregime of detailinrichting met behoud van de karakteristiek.
2. Bij de transferpunten in Broek en Waterland en Ilpendam wordt de parkeersituatie gemonitord. Daarbij wordt de nulsituatie gemeten en tevens gekeken naar het effect van de uitvoering van het project ‘Bereikbaarheid Waterland’. Als er overdruk blijft bestaan, dan willen we voorzien in voldoende alternatieve parkeergelegenheid ten behoeve van een optimaal gebruik van het openbaar vervoer en het vrijwaren van parkeervoorzieningen bij de kern voor bewoners en bezoekers van het dorp.
3. Voor de kern Monnickendam verrichten we een onderzoek naar verkeer en parkeren (trillingen, slechte bereikbaarheid) gebruik makend van de suggesties zoals opgenomen in de ‘Oogst van het zoeken’. Er zal een verkeersplan worden opgesteld.

Aansluiting op het interactieve proces

In het interactieve proces is veel melding gedaan van bereikbaarheids-doorstromings- en parkeerproblemen in de oude kernen.

Bij de digitale peiling is uit 13 verschillende onderwerpen het punt: "de gemeente moet specifieke parkeer- en verkeersproblemen in de oude kernen aanpakken" op een zesde plaats geëindigd in de ranking van belangrijkste acties voor de gemeente.

Voorbeelden van aandachtspunten ingebracht voor de openbare ruimte:

- besteed bij de inrichting van de openbare ruimte aandacht aan mensen met een beperking;
- versterk het groene karakter;
- leg meer nadruk op het 30 km/uur gebied;
- gebruik palen die kunnen verzinken om termijn van bevoorrading te bewaken.

Parkeren in de oude kernen, Ilpendam

5.5 Gebiedsopgaven voor het buitengebied

KERNOPGAVE 5: begeleid de groei naar een steeds betere balans tussen agrarisch ondernemen, natuur en waterbestendigheid.

De agrarische ondernemers zijn als hoveniers voor de tuin van de stad. We willen de agrarische ondernemers dan ook goede mogelijkheden bieden om hun bedrijven te continueren. Wel telt daarbij een langetermijnperspectief van een steeds betere balans tussen agrarisch ondernemen, natuur en waterbestendigheid. Elk initiatief is daarbij een kans om dichter bij dit perspectief uit te komen. Alleen zo kunnen we het veenweidegebied en de openheid van het landschap ook op lange termijn behouden.

Wat gaan we doen:

1. Voor agrarische ondernemers continueren we het beleid van het ‘Afsprakenkader ontwikkeling landschap en landbouw Waterland Oost’ en het ‘Bestemmingsplan Buitengebied Waterland 2013’ waarin bedrijven kunnen vergroten, verbreden en omvormen. Identiteit van het landschap en een structurele bijdrage aan het beheer van natuurwaarden gelden daarbij voor het gebied Waterland Oost (dit valt samen met het veenweidegebied) als voorwaarde.
2. Verbreding kan plaatsvinden naar de in het ‘Afsprakenkader’ overeengekomen activiteiten (onder meer boerderijeducatie, zorglandbouw en agrotoerisme) en naar duurzame energie- of warmteopwekking door zonnepanelen of -collectoren op de daken van agrarische bedrijven.
3. We participeren in het ‘Innovatieprogramma Veen’, dat gericht is op beperking van de bodemdaling in het veenweidegebied door toepassing van een hoger waterpeil met daarbij horende bedrijfsvoering en teelt. De gemeente zal haar bijdrage leveren door medewerking te verlenen aan de omslag naar innovatieve bedrijfsvoering gericht op het beperken van de bodemdaling in het veenweidegebied en door communicatie hierover te voeren met andere overheden en de samenleving.
4. We starten een proefproject gericht op de overgang naar natuurinclusieve landbouw in combinatie van afname van agrarische producten in de regio. Zie ook het voorbeeldproject dat bij het onderdeel co-creatie in hoofdstuk 6 is uitgewerkt.

Aansluiting op het interactieve proces

In de digitale peiling is de stelling: "er moet op termijn meer evenwicht komen tussen agrarisch ondernemen en natuur met een goede weidevogelstand en een verantwoord maaiveldniveau" door 65% van de respondenten met een "Mee eens" of "Helemaal mee eens” ondersteund.

Een ruime meerderheid, namelijk 75% van de respondenten, vond het een goed idee dat de gemeente tijd en geld steekt in een proefproject.

KERNOPGAVE 6: blijf gericht op recreatiemogelijkheden voor de rustzoeker en sportieve recreant en geef ruimte aan ondersteunende initiatieven, waak voor overdruk met name op het eiland Marken.

Waterland als tuin voor de stad, dat geldt in het bijzonder voor het buitengebied en het netwerk aan waterlopen, meertjes, wandel- en fietspaden dat daarin aanwezig is. En natuurlijk biedt ook het uitgestrekte waterlandschap van de Gouwzee en het Markermeer de nodige mogelijkheden voor waterrecreatie. Wij gaan voor behoud en versterking van dat waar Waterland al goed in is; het bieden van mogelijkheden voor rustzoekers en sportieve recreanten op land en water. Ruimte wordt geboden voor initiatieven die daarbij aansluiten.

We zien de versterking van de stad naar het water bij Monnickendam in combinatie met de mogelijkheid voor organische gebiedsontwikkeling op het Galgeriet als een kans om de toeristisch recreatieve aantrekkingskracht van Monnickendam en Waterland te versterken. Dit is per slot de waterentree van de stad en de gemeente.

Recreatie en toerisme moeten in balans blijven met de leefbaarheid van de kernen. Vooral op Marken is het aantal bezoekers groot en vraagt deze balans aandacht.

We zien de versterking van de Markermeerdijken en de Omringkade op Marken als een kans om de toeristische recreatieve aantrekkingskracht van de dijken in Waterland te versterken door de ontwikkeling van een aantal thematisch samenhangende meekoppelpakketten bij de beide dijkversterkingen.
Wat gaan we doen:

1. We continueren het beleid uit de Toeristische visie.
2. We ondersteunen (kleinschalige) initiatieven die het netwerk aan wandel-, fiets- en vaarmogelijkheden aantrekkelijker maken.
3. We zoeken dialoog met bewoners en belanghebbenden en samenwerking met eigenaren en ontwikkelaars om te komen tot opwaardering van de waterentree van Monnickendam en het bieden van ruimte voor de organische gebiedsontwikkeling van het Galgeriet.
4. We blijven in nauw contact met de eilandraad van Marken om overdruk op Marken te voorkomen. Indien de bestaande acties op dat punt (onder meer overleg met touroperators uit Amsterdam) geen oplossing bieden, overleggen wij met de kernraad en ondernemers op Marken over aanvullende maatregelen.
5. We ontwikkelen een aantal pakketten meekoppelkansen voor recreatieve- en natuurontwikkeling bij de voorgenomen dijkversterkingen van de Markermeerdijken en de Omringkade van Marken, zoals de realisatie van wandel-/fietspaden, ontwikkeling van kleine recreatieve voorzieningen langs de dijken, vergroten van de zwemmogelijkheden, verbeteren van de vaarverbindingen, de natuurontwikkeling en de verbinding van het eiland/achterland met het buitenwater.

Aansluiting op het interactieve proces

In het interactieve proces was de boodschap van bewoners en belanghebbenden vrij eenduidig; zoek de toeristisch recreatieve mogelijkheden in aansluiting op dat waar Waterland al goed in is. De opwaardering van het waterfront werd daarbij als belangrijke actie genoemd. Aandacht werd gevraagd voor de balans tussen leefbaarheid en rust en toeristisch recreatieve druk, niet uitsluitend maar wel vooral vanuit de bewoners van Marken.

De stelling: “Het is belangrijk dat het waterfront van Monnickendam wordt opgewaardeerd” werd door 80 van de 277 respondenten in de top-5 opgenomen. 131 bewoners uit Monnickendam deden mee aan de digitale peiling.
In digitale peiling is de stelling: "De gemeente moet meer doen aan het voorkomen van overlast door toeristen” door 52 van de 277 respondenten in de top-5 geplaatst. 24 bewoners uit Marken deden mee aan de peiling.

KERNOPGAVE 7: behoud de kleinschalige wegen, zoek oplossingen voor conflicten tussen kwetsbare en sportieve weggebruikers en het auto- en landbouwverkeer.

De landelijke kleinschalige wegen in Waterland zijn karakteristiek in hun ligging en qua wegprofiel. De wegen worden gebruikt door veel verschillende soorten verkeer wat conflicten met zich meebrengt. Spanning ontstaat tussen fietsers en steeds breder wordende landbouwvoertuigen en tussen sporters en recreatieve fietsers of gemotoriseerd verkeer.
De karakteristiek van wegen en dijken willen we niet/zo min mogelijk aantasten. Bij de dijkversterking en bij grote veiligheidsproblemen zijn aanpassingen nodig en worden andere wensen ten aanzien van gebruik zoveel mogelijk meegenomen.

Wat gaan we doen:

1. We continueren de monitoring van aandachtspunten over verkeerssituaties en inrichting van de openbare ruimte. De ingebrachte knelpunten en ideeën in het interactieve proces van de omgevingsvisie worden daarin meegenomen. Als wegen in verband met onderhoud worden opengebroken, wordt nagegaan of er aanleiding is voor een andere verkeersregime of detailinrichting met behoud van de karakteristiek.
2. De problemen tussen agrarisch vervoer en fietsverkeer agenderen wij bij eigenaren van de betrokken wegen (de provincie Noord-Holland en het hoogheemraadschap).
3. Om sport en bewegen te stimuleren wordt specifiek aandacht besteed aan sportieve weg- of bermgebruikers.

Aansluiting op het interactieve proces
In digitale peiling namen 61 van de 277 respondenten de stelling: “De gemeente moet het aspect van de verkeersveiligheid op smalle wegen in het buitengebied aanpakken” op in de top-5 van belangrijkste actiepunten voor de gemeente.

Voorbeelden van aandachtspunten ingebracht voor de openbare ruimte:

- creëer een groene loopstrook langs wegen in het buitengebied;
- maak een functioneel fietspad beneden aan de dijk en een recreatief pad bovenop de dijk;
- creëer ruimte door een drijvend fietspad te maken.

KERNOPGAVE 8: richt het economische beleid op ondernemers, landbouw, natuurbeheer, toerisme/recreatie en thuiswerkers.

Waterland is vooral een gemeente waar het goed wonen en vertoeven is. Werkgebieden zijn op korte afstand in buurgemeenten voor handen. We hebben geen ambitie om de productiegebonden bedrijvigheid in Waterland te versterken. Dit past minder goed bij het karakter van Waterland als rustige en ruimtelijke tuin van de stad. Zittende en toekomstige ondernemers willen we graag ondersteunen bij hun plannen mits zij voldoen aan de kernprincipes en waarden die benoemd zijn in hoofdstuk 3. Het contact met ondernemers en ontwikkelende partijen willen wij intensiveren. Zie hiervoor ook de start van dit hoofdstuk met het voornemen voor een jaarlijkse ondernemersdag.

Gezien het prettige woonklimaat is Waterland een uitstekende basis voor thuiswerkers. Probleem is de kwaliteit van het internet. Vooral in het buitengebied, maar ook bij de jongeren zijn hier klachten over. We willen bewoners de mogelijkheid bieden om beter digitaal ontsloten te worden. Dit is belangrijk voor zowel zittende als toekomstige ondernemers en voor het thuiswerken.

Wat gaan we doen:

1. We verwijzen nieuwe productiegebonden bedrijven naar bedrijventerreinen in Amsterdam en Purmerend.
2. Jaarlijks organiseren wij een ondernemersdag waarin de stand van zaken voor wat betreft de kernvisie en de plannen en ideeën van ondernemers centraal staan en mogelijkheden voor co-creatie worden verkend (zie ook paragraaf 5.1).
3. Er wordt een onderzoek uitgevoerd in de gehele gemeente naar de interesse voor een beter breedbandnetwerk.

Aansluiting op het interactieve proces
Bij de digitale peiling is het punt: "de gemeente verwijst nieuwe productiegebonden bedrijvigheid naar Purmerend en Amsterdam en ontwikkelt geen bedrijventerreinen" op een gedeelde derde plaats gekomen in de top-5 van belangrijkste acties voor de gemeente.

61 van de 277 respondenten hebben in de top-5 van belangrijkste acties van de gemeente het punt: "het internet moet verbeterd worden" aangekruist.

5.6 Duurzaamheid en waterbestendigheid

KERNOPGAVE 9: continueer het uitgezette beleid in de duurzaamheidsagenda en maak optimaal gebruik van de vernieuwingen in aanbod van duurzame producten op de markt.

‘Ga voor duurzaam’ is een van de vijf kernprincipes in deze omgevingsvisie (zie ook hoofdstuk 3 over de ID-kaart). Daarbij letten we er op, dat bij ruimtelijk aanwezige vormen van duurzame energieopwekking, zoals zonnepanelen, zonnecollectoren en windmolens, de belangrijke waarden van de verschillende gebieden in de gemeente worden gerespecteerd.

De markt biedt steeds meer producten aan, waarbij het goed mogelijk wordt om op een ruimtelijk passende manier duurzame energie op te wekken. We vinden dan ook dat plannen moeten worden beoordeeld op hun bijdrage aan de vijf kernprincipes en dat geen vormen van energieopwekking of gebieden moeten worden uitgesloten. Ook kleinschalige vormen van het opwekken van windenergie op daken en zonnepanelen of -collectoren in beschermde stads- en dorpsgezichten kunnen mogelijk zijn, zolang zeer zorgvuldig naar type en materialisatie wordt gekeken.

Bij het onderwerp windmolens zien we dat niet iedereen daar dezelfde mening over heeft. Windmolens leveren potentieel veel duurzame energie maar hebben duidelijk voor- en tegenstanders. De gemeente vertaalt dit naar een behoedzame houding waarbij de gemeente niet zelf zal ontwikkelen, maar initiatieven op hun eigen kwaliteit beoordeelt. Energiebesparing en duurzame energie uit andere bronnen kunnen aanvullend worden gebruikt conform de duurzaamheidsagenda.

Wat gaan we doen:

1. We staan open voor het benutten van kleinschalige vormen van energieopwekking zonder daarbij vormen of gebieden uit te sluiten.
2. We vertalen de verschillende visies op windmolens bij de bewoners van Waterland in een behoedzame aanpak waarbij een planinitiatief op zijn kwaliteiten zal worden beoordeeld.
3. We maken een energiekansenkaart gericht op het informeren en enthousiasmeren van bewoners en ondernemers over de kansen voor opwekking van duurzame energie. In voorliggende omgevingsvisie is daartoe een eerste opzet opgenomen welke op korte termijn wordt uitgewerkt in digitale vorm (zie paragraaf 6.3).

Aansluiting op het interactieve proces

In het interactieve proces hebben bewoners en belanghebbenden vaak het belang van duurzame energieopwekking onderschreven. Even vaak is gewezen op de kwetsbaarheid van het gebied. Een aantal mensen oordeelde daarom dat zonnepanelen in de beschermde stads- en dorpsgezichten niet moeten worden gebruikt en dat geen windmolens in de gemeente zouden moeten worden geplaatst. De meningen hierover waren verdeeld.

Bij de digitale peiling is door 53% van de respondenten "helemaal mee eens" of "mee eens" geantwoord op de stelling: "binnen de grenzen van de gemeente Waterland is plaats voor uitbreiding van het aantal windmolens".

34% van de respondenten beoordeelde deze stelling met "helemaal mee oneens" of "oneens".

Windenergie op het dak

Zonne-energie op het dak

KERNOPGAVE 10: vergroot de bestendigheid van Waterland tegen overstromingen.

De gemeente Waterland ligt net als veel gemeenten in Nederland grotendeels onder zeewaterniveau. De kans op een overstroming is heel klein omdat de dijken goed in orde zijn en met het project ‘Dijkversterking’ nog verder in orde worden gebracht.
Dat neemt niet weg dat het goed is om na te gaan wat er gebeurt als er wel iets fout zou gaan en na te gaan hoe de veiligheid van mensen zoveel mogelijk kan worden geborgd en economische schade zoveel mogelijk kan worden voorkomen.

Wat gaan we doen:

1. We zijn trekker van de pilot ‘Doorontwikkeling van de klimaatadaptieve woontraditie op Marken’. In deze pilot wordt gekeken hoe je kan zorgen dat er goede vluchtwegen zijn, hoe een gebied waterrobuust kan worden ingericht en hoe bebouwing waterrobuust kan worden gerealiseerd. Lering uit dit pilotproject zal ingezet worden in bouw, verbouw en inrichtingsplannen.

Waterbestendig bouwen

6. UITVOERING - hoe vindt uitvoering plaats?

In dit hoofdstuk staat de uitvoering centraal. Eerst volgt het uitvoeringsschema waarin is aangegeven wanneer acties worden opgepakt en wat de rol voor de gemeente is. De indeling in gebiedsopgaven voor de kernen en voor het buitengebied is hierbij gebruikt. Daarna wordt ingegaan op uitleg van een proces waarin sprake is van co-creatie. Tot slot gaan wij in op de vraag of er een milieuonderzoek nodig is, en of in deze omgevingsvisie een basis wordt gelegd om kosten te verhalen.

6.1 Uitvoeringsschema

In het uitvoeringsschema is een indeling gebruikt om de rol van de gemeente duidelijk te maken. Deze kan:

- attenderend zijn; de gemeente brengt iets onder de aandacht van andere overheden, van ondernemers of van maatschappelijke organisaties.
- mobiliserend zijn; de gemeente brengt meerdere partijen met elkaar in contact om initiatieven te verbinden.
- trekkend zijn; er zijn meerdere partijen betrokken en de gemeente is daarbij de kartrekker.
- uitvoerend zijn; de gemeente voert (na dialoog met de omgeving) uit en is eindverantwoordelijk.

In de laatste kolom van het schema is aangegeven of de geschetste kernopgave op korte, middellange of lange termijn wordt opgepakt.

Acties voortkomend uit de kernopgaven	Kern-opgave	Rol gemeente				Korte* Middellange* Lange termijn*
		Atten-deren	Mobili-seren	Trekken	Uit-voeren	
1 Professionaliseren werken met interactieve processen	K0 § 5.1				X	K
2 Dereguleren in minder kwetsbare gebieden	K0 § 5.1				X	M
3 Opwaardering waterentree Monnickendam	K1 en K6 § 5.3 en § 5.5		X			M
Gebiedsopgaven kernen						
4 Onderzoek woningbouwmogelijkheden voor 500 woningen (richtgetal waarvan in lopende projecten circa 225 zijn voorzien) in Broek in Waterland, Ilpendam, Marken en Monnickendam en eventueel de kleine kernen Uitdam, Watergang en Zuiderwoude Overleg met regio en provincie Zoeken van partners bij de uitvoering en planvoorbereiding	K2 § 5.4			X		K
5 Onderzoek naar mogelijkheden hogere maar verantwoorde milieubelasting op verouderde bedrijventerreinen om de weg vrij te maken voor transformatie naar het wonen	K2 § 5.4				X	M

*Start uitvoering binnen een periode van: korte termijn 2-5 jaar, middellange termijn 6-9 jaar, lange termijn 10-13 jaar.

Acties voortkomend uit de kernopgaven	Kern-opgave	Rol gemeente				Korte* Middellange* Lange termijn*
Gebiedsopgaven kernen		Atten-deren	Mobili-seren	Trekken	Uit-voeren	
6 Ontwikkelen beleid voor woningsplitsing en generatiewoningen	K2 § 5.4				X	K
7 In overleg met woningcorporaties op termijn herstructurering van woningvoorraad gericht op starters, jongeren, senioren of doorstroming	K2 § 5.4		X			M
8 Ondersteuning en stimulering stapeling van functies met het oog op behoud	K3 § 5.4		X			K, M, L
9 Opstellen onderwijsvisie	K3 § 5.4				X	K
10 Monitoring parkeersituatie transferpunten waarna zo nodig maatregelen	K4 § 5.4				X	M
11 Onderzoek naar verkeer en parkeren in Monnickendam (trillingen, slechte bereikbaarheid) en opstellen verkeersplan	K4 § 5.4				X	K
Gebiedsopgaven buitengebied						
12 Participatie in het 'Innovatieprogramma Veen' en uitdragen van verworven kennis en ervaring	K5 § 5.5				X	K
13 Een proefproject gericht op een ontwikkeling naar natuurinclusieve landbouw in samenhang met lokale afname van producten	K5 § 5.5				X	K, M
14 Het bieden van ruimte voor organische gebiedsontwikkeling op het Galgeriet	K1, K2 en K6 § 5.3, § 5.4 en § 5.5		X	X		M, L
15 Monitoring klachten recreatieve druk op Marken waarna zo nodig maatregelen nemen	K6 § 5.5				X	K
16 Agenderen problemen tussen agrarisch vervoer en fietsverkeer bij provincie Noord-Holland, hoogheemraadschap en stadsregio	K7 § 5.5	X				K, M, L
17 Agenderen dat aandacht wordt besteed aan sportieve weg- of bermgebruikers bij herinrichting van wegen en dijken bij provincie Noord-Holland, hoogheemraadschap en stadsregio	K7 § 5.5	X				K, M, L
18 Versterken contact met ondernemers en maatschappelijke organisaties onder meer en bijvoorbeeld door organisatie jaarlijkse ondernemersdag rond de kernvisie en -opgaven	K0 en K8 § 5.1 en § 5.5				X	K
19 Onderzoek naar belangstelling voor verbetering van het breedbandnetwerk	K8 § 5.5				X	K
20 Pilot 'Doorontwikkeling van de klimaatadaptieve woontraditie op Marken' en benutten van opgedane kennis in vervolgplannen	K10 § 5.6				X	K
21 Uitwerking energiekansenkaart in digitale vorm,	K10 § 5.6				X	K

*Start uitvoering binnen een periode van: korte termijn 2-5 jaar, middellange termijn 6-9 jaar, lange termijn 10-13 jaar.

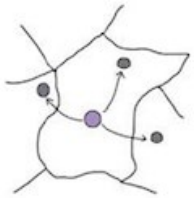
6.2 Co-creatie

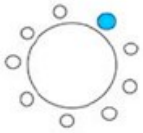
Co-creatie is het proces, waarbij met verschillende partijen wordt samengewerkt, om een ontwikkeling tot stand te brengen. Juist doordat meerdere partijen met verschillende belangen meedoen, wordt het resultaat sterker. Samen wordt de ontwikkeling bepaald en worden de verschillende belangen bediend. De uitkomst wordt gedragen door iedereen. Dat klinkt misschien simpel, maar dat is het (meestal) niet.

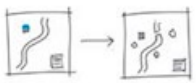
Co-creatie heeft een aantal voordelen:

- een kwalitatief hoogwaardige ontwikkeling vanwege de kennisuitwisseling en combinatie van activiteiten en kunde;
- een hogere financiële haalbaarheid; de totale kosten stijgen maar door de toename van het aantal partijen zijn de kosten per partij lager;
- de uitkomst wordt breed gedragen;
- de sociale binding (het wij-gevoel) wordt vergroot. Partijen zijn trots en stralen dat uit naar hun omgeving waardoor processen van co-creatie vaak als voorbeeld dienen voor anderen.

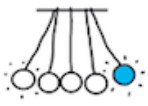
Het proces om te komen tot co-creatie wordt hier toegelicht. Het kan worden gebruikt door de gemeente, maar het kan ook inspiratie bieden voor bewoners en ondernemers in de gemeente.

Stap 1: Hof maken

Er worden partners gezocht, van binnen en van buiten de gemeente, om een initiatief in een bepaald gebied mogelijk te maken.

Stap 2: Onderhandelen

Aan de ronde tafel wordt onderhandeld. Voor wat hoort wat, het is geven en nemen. Samen bepalen we het programma.

Stap 3: Uitwerken

Alle belangen worden in het ontwerponderzoek uitgewerkt, waarbij versterking van de identiteit van de gemeente uitgangspunt is (het voldoen aan de kernprincipes en waarden uit hoofdstuk 3).

Stap 4: Goedkeuren

Het college en de raad zijn van alle voorgaande stappen op de hoogte. Zij verleent haar toestemming, liefst in de vorm van een flexibel bestemmingsplan met harde randvoorwaarden voor harde zaken zoals bereikbaarheid, gezondheid en veiligheid en ruimte voor ondernemen.

Stap 5: Doorgeven

De ervaringen en kennis met de methode wordt gedeeld. Een stimulans voor nieuwe initiatieven

Een voorbeeld van co-creatie

Ons bedrijf is als sinds 1900 in de familie. Een paar jaar geleden hebben wij de boerderij overgenomen van mijn ouders. Voor een beter welzijn van onze dieren en minder uitstoot van ammoniak op de natuur, willen wij een nieuwe stal. Onze passie is het boerenbedrijf. We houden van de rust, de koeien en de weidevogels om ons heen. Maar zo'n nieuwe stal is best een investering.

In het dorp kwamen we aan de praat met een verkoper/installateur van zonnepanelen. Hij gaf aan wel te willen investeren in zonnepanelen waarbij de panelen op ons dakvlak worden geïnstalleerd en wij de energie van hem kunnen afnemen (voor uiteraard een scherpere prijs dan normaal).

Dat bracht ons op het idee om een avond te organiseren met de buurt en andere geïnteresseerden. Aan de buren, een ondernemer uit het dorp en een aantal kennissen hebben we ons plan uitgelegd en gevraagd of ze ook kansen zien om met ons plan mee te doen of ons plan nog verder te versterken.

Iedereen had wel een idee of kwam op een idee voor een ander. Dat heeft ertoe geleid dat we een stal gebouwd hebben, waar de koeien straks in en uit kunnen lopen. De buren genieten daar zichtbaar van. De zonnepanelen zijn inmiddels op het dak geplaatst, meer dan ik alleen voor mijzelf nodig had, want een aantal buren wilden wel meedoen in ons zonneproject.

Een van de buren neemt in de zomer een hoeveelheid melk af voor het boerenijs dat verkocht wordt in Monnickendam. Daar eten die "Troeters" uit de stad nu lekker van.

6.3 Energiekansenkaart

De energiekansenkaart geeft de kansen weer om ons energieverbruik te verminderen en om onze energievoorziening te verduurzamen. Dat is hard nodig om de uitstoot van CO_2 te verminderen en hiermee de effecten op ons klimaat.

De hierbij afgebeelde energiekansenkaart is een eerste aanzet. De energiekansenkaart zal doorontwikkeld worden tot een dynamische digitale kaart die meer en actuelere informatie geeft.

In geval van nieuwbouw bestaat de mogelijkheid om een woning, complex van woningen of bedrijfsgebouw van de grond af op te bouwen. Nieuwbouw geeft de mogelijkheid om het in een keer goed te doen, gebruikmakend van de actuele kennis op dat moment. Naast isolatie zijn er zeker bij nieuwbouw kansen om bijvoorbeeld gasloos te bouwen en/of een nul-op-de-meterwoning te realiseren.

Het aantal bestaande gebouwen is vele malen groter dan het aantal nieuwe gebouwen. Potentieel is dan ook een grote winst te halen door aanpassing van bestaande gebouwen. Hier kan isolatie een grote rol spelen, maar ook het ombouwen naar gasloos of nul-op-de-meter behoort tot de mogelijkheden. In het navolgende wordt als toelichting op de kaart achtereenvolgens ingegaan op energiebesparing en duurzame energieopwekking.

Energiebesparing

Isolatie: een goede jas is het halve werk

Beperken van de CO_2-uitstoot begint bij het beperken van het energieverbruik. Dit kan bijvoorbeeld door het isoleren van woningen en bedrijfsgebouwen.
Wilt u meer weten over uw particuliere woning kijk dan op www.verbeteruwhuis.nl. Via deze link krijgt u tips over de mogelijkheden om bij uw woning het energieverbruik te verminderen. U krijgt een indicatie van de mogelijke maatregelen, de investering en de besparing die dit oplevert. Bent u een professional in de woningbouwsector, dan kunt u terecht bij https://energiebesparingsverkenner.rvo.nl.

Nul op de meter: een zelfvoorzienende woning

Een nul-op-de-meterwoning is een huis dat voldoende (of meer) energie opwekt dan nodig is voor het huis en het huishouden. Zo'n woning kan bereikt worden door een combinatie van isolatie, slimme installaties en een eigen energieopwekking. Bij nieuwbouw een prachtige ambitie, maar ook ombouw van bestaande woningen behoort tot de mogelijkheden. Voor nul-op-de-meterplannen bestaan mogelijkheden om het hypotheekbedrag op uw woning te verhogen. Voor meer informatie kunt u terecht bij http://stroomversnelling.nl.

Duurzame energieopwekking

Zonnepanelen of -collectoren: een dak is een kans

De meest eenvoudige manier om als particulier duurzame energie op te wekken, is het benutten van daken voor zonnepanelen of zonnecollectoren. Ieder dak is een kans. Een zonnepaneel zorgt voor elektriciteit, een zonnecollector zorgt voor warmte. Via de zonatlas http://www.zonatlas.nl kunt u voor elk dakvlak binnen een gemeente de geschiktheid voor de opwekking van zonne-energie bepalen.
Door het combineren van weerdata, de invallende zonnestraling, de hellingshoek van de daken en de schaduwsituatie, is een zeer nauwkeurige indicatie van de geschiktheid van de dakvlakken voor zonne-energieopwekking gegeven. Voor elk dak is de terugverdientijd van een investering in zonnepanelen doorgerekend. De rekenhulp geeft automatisch aan voor welk deel van het dak, zonnepanelen het meest geschikt zijn.
Wilt u participeren in een zonneproject via een van de coöperaties die er in de omgeving zijn? Dan kunt u profiteren van duurzame zonneenergie die voor meerdere huishoudens wordt opgewekt, bijvoorbeeld door het benutten van een dak van een (agrarisch) bedrijfsgebouw. Onder de hierna opgenomen kop “postcoderoosregeling” vindt u daarover meer informatie.

Warmtekoudeopslag (WKO), bodemwarmtewisselaars en aardwarmte: de aarde helpt

Watervoerende lagen, tot ongeveer 300 m diepte, laten zich uitstekend gebruiken om warmte en koude in op te slaan. De werking van een open systeem berust op hergebruik van warmte en koude via een kringloop van grondwater van een constante temperatuur. In de zomer gebruikt men het relatief koele grondwater om gebouwen te koelen. Het hierdoor opgewarmde water wordt vervolgens weer in de bodem opgeslagen, totdat het in de winter weer gebruikt kan worden om de gebouwen te verwarmen. Dit systeem is met name interessant voor grotere warmtegebruikers zoals instellingen of bedrijventerreinen.

Een gesloten systeem of bodemwarmtewisselaar bestaat uit dichte leidingen in de bodem waarin water met antivries circuleert. Hierbij vindt energie-uitwisseling met de omringende bodem plaats door overdracht via de wand van de leidingen. Er wordt onderscheid gemaakt in een horizontale, ondiepe variant en een verticale, diepe variant. Ook bodemwarmtewisselaars zijn te gebruiken voor koeling en verwarming, maar hun capaciteit is beperkt. Ze worden daarom gebruikt in de woningbouw en kleinschalige utiliteitsbouw.

Bij geothermie (aardwarmte) worden ook open bronnen geslagen, die echter veel dieper reiken (1.500 – 5.000 m) en een veel hogere temperatuur hebben (40 – 120ºC). Hierdoor wordt deze technologie alleen gebruikt voor verwarming en eveneens voor meer grootschalige toepassingen.

De energiekansenkaart geeft aan of de ondiepe of dieper gelegen watervoerende lagen geschikt zijn voor het gebruik als warmtekoudeopslag. Tevens is te zien of er kansen zijn voor het benutten van geothermie.

Gasloos wonen: het afbouwen van ons aardgasgebruik
Aardgas is een fossiele brandstof en dus eindig. Ook ervaren we inmiddels de negatieve effecten van aardgaswinning. Kiest u voor volledig elektrisch, dan kunt u uw totale energievoorziening duurzaam inrichten. In veel gevallen wordt bij gasloos wonen gebruik gemaakt van een warmtepomp waarmee water uit de grond in het huis wordt gepompt ten behoeve van verwarming en koeling van de woning.

De postcoderoosregeling: de voordelen van een coöperatie
De postcoderoosregeling of fiscale regeling verlaagd tarief, maakt het mogelijk dat leden van een coöperatie een korting krijgen op hun energiebelasting in het geval deze lokaal en duurzaam is opgewekt. Dit wordt verrekend via de energienota. De plek waar de duurzame energie wordt opgewekt, moet worden afgenomen in hetzelfde of aangrenzende postcodegebied met vier gelijke cijfers.
Meer informatie over deze regeling vindt u op http://www.postcoderoosregeling.nl.
In de gemeente Waterland bestaan twee energiecoöperaties: Noorderzon (Broek in Waterland) en Zon op Marken (Marken). Meer informatie over deze twee coöperaties vindt u op:
http://zonopnederland.nl/zon-op-waterland/
http://zonopnederland.nl/zon-op-marken/

Windenergie: de energie die ons aan komt waaien
Windenergie is in Nederland de voornaamste bron van duurzame energie. Binnen de gemeente Waterland staan twee windmolens. De Coöperatie Windenergie Waterland is eigenaar. Het is mogelijk om in deze coöperatie te participeren. Meer informatie vindt u op: http://www.cwwaterland.nl/
Zoals aangegeven in paragraaf 5.6 van deze omgevingsvisie heeft de gemeente ten aanzien van de verdere ontwikkeling van windenergie een behoedzame houding passend bij de grote waarden die de gemeente bezit op het gebied van landschap en natuur enerzijds en het belang van de energietransitie anderzijds. De gemeente zal zelf geen windenergieprojecten ontwikkelen. Indien zich initiatieven voordoen, zal de gemeente deze op hun eigen kwaliteit beoordelen.

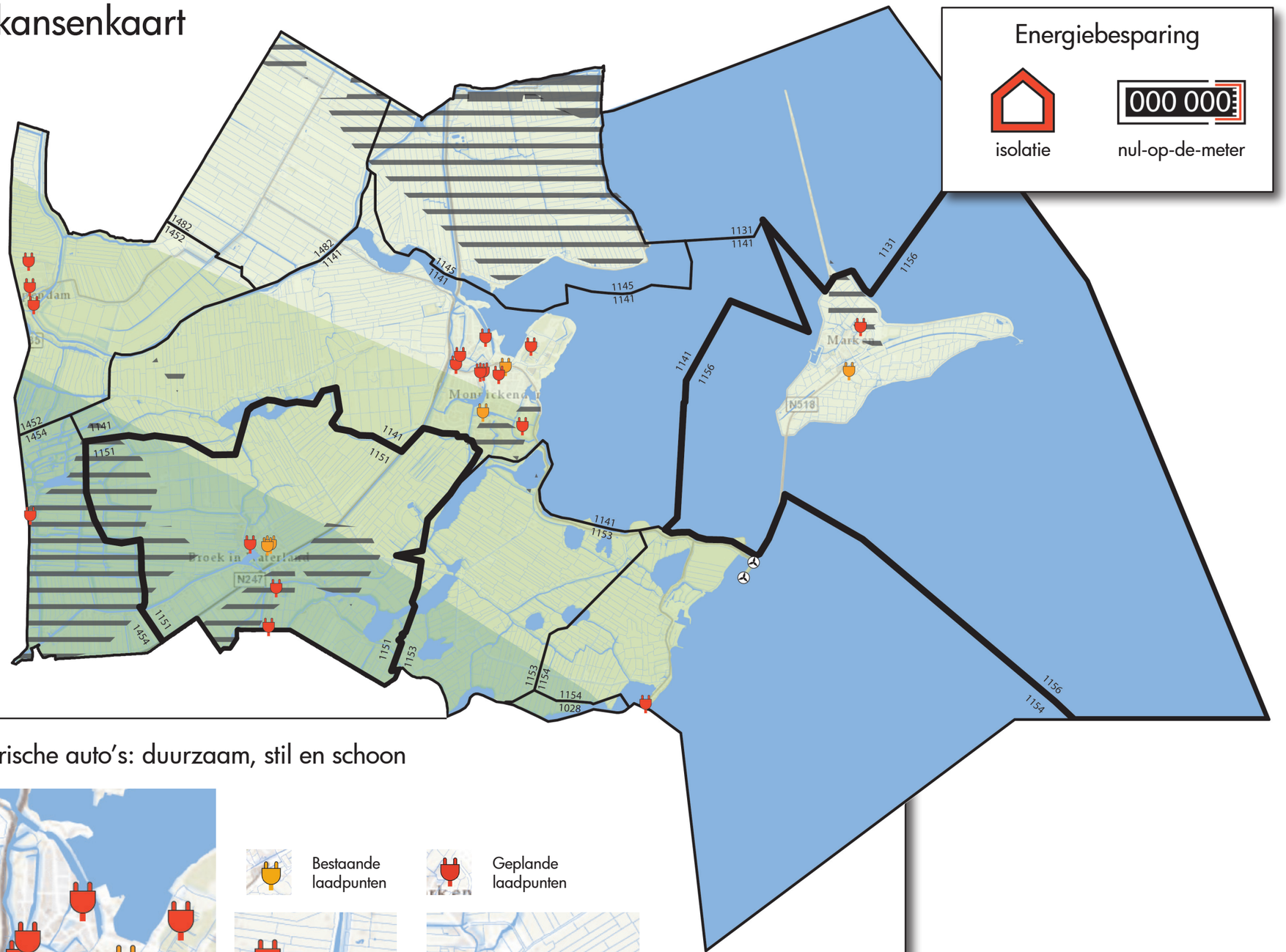

Laadpunten voor elektrisch autorijden: potentieel duurzaam, stiller en schoner

Elektrisch autorijden kan bijdragen aan het klimaatprobleem, zeker als de benutte elektriciteit duurzaam is opgewekt. Elektrische auto's produceren geen stikstofoxiden en fijnstof. Dat is met name op drukke verkeerstrajecten een groot voordeel. Bovendien veroorzaken elektrische auto's minder geluidshinder, met dank aan hun geruisloze motoren.

Op de energiekansenkaart staan de locaties van bestaande en geplande laadpunten voor elektrische auto's in het openbare gebied van de gemeente. Wilt u meer informatie over oplaadpunten, kijkt u dan op de landelijke site http://www.oplaadpunten.nl voor de locaties en actuele beschikbaarheid.

Energiekansenkaart

Energiebesparing

isolatie

nul-op-de-meter

Duurzame energieopwekking

gasloos wonen

een dak is een kans!

Geschiktheid WKO ondiep

Ja, maar slecht geschikt

Ja, matig geschikt

Overig gebied: Ja, onder voorwaarden

Geschiktheid WKO diep

Ja, hele gemeente zeer geschikt

Geschiktheid Geothermie

Bruikbaarheid onzeker

Bruikbaarheid mogelijk slechte kwaliteit

Bruikbaarheid mogelijk goed

Lokale duurzame energie

Postcodegebied met 4 gelijke cijfers

Postcodegebied locatie energiecoöperatie

Bestaande windturbines Marken

Laadpunten elektrische auto's

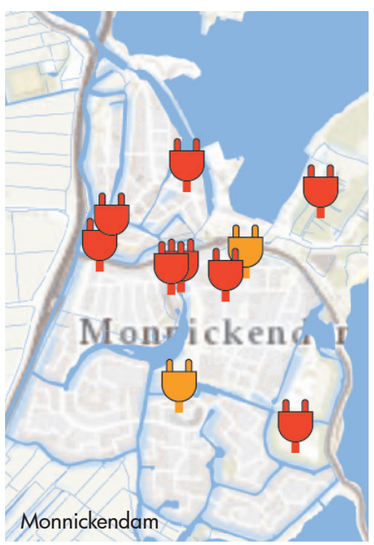

Bestaande laadpunten

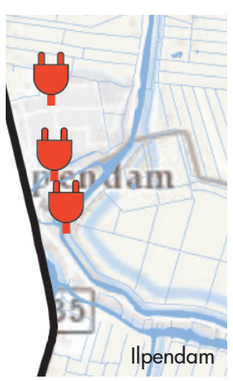

Geplande laadpunten

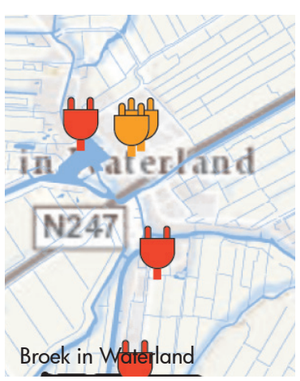
Elektrische auto's: duurzaam, stil en schoon

Monnickendam

Ilpendam

Broek in Waterland

Marken

Bestaande laadpunten

Geplande laadpunten

6.4 Milieu

Voor deze omgevingsvisie is geen milieu effect rapportage (m.e.r.) opgesteld. Vanwege het karakter van deze visie is dat ook niet nodig. Er worden geen nieuwe locaties (locaties waarvoor nog geen besluit genomen is) voor ruimtelijke ontwikkelingen aangewezen. Ook worden er geen nieuwe ontwikkelingen benoemd die het doorlopen van een m.e.r.-procedure nodig maken.

In plaats van concreet aan te geven wat op welke plaats mogelijk is, geeft de omgevingsvisie een kader waarbinnen ontwikkelingen mogelijk zijn. Dit kader omvat overigens ook milieurelevante kernprincipes zoals natuur, cultuurhistorie, ruimtelijke identiteit, rust en donkerte. Deze worden bewust op een globaal niveau benoemd.

De omgevingsvisie omvat ruimtelijke ontwikkelingen maar deze zijn zodanig abstract aangegeven dat de milieueffecten, die hier mogelijkerwijs van uitgaan, op voorhand niet betrouwbaar zijn in te schatten.

6.5 Kosten

Het maken van een omgevingsvisie brengt met zich mee dat nagedacht moet worden over de verdeling van kosten. De omgevingsvisie geeft kans om nieuwe ontwikkelingen bij te laten dragen aan de realisering van zaken die van algemeen belang zijn en/of om overheveling van gelden van een winstgevend project naar een project met een tekort mogelijk te maken. Dit is geregeld in de Wro (onderdeel Grondexploitatiewet). Er zijn twee mogelijke sporen:

- Bovenplanse verevening (artikel 6.13, lid 7 Wro);
- Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen (artikel 6.24, lid 1 sub a Wro).

Bovenplanse verevening

Bovenplanse verevening[10] heeft betrekking op kosten van werken en werkzaamheden waarbij meerdere locaties betrokken zijn. Door bovenplanse verevening ontstaat de mogelijkheid om tekorten op de ene locatie te verrekenen met overschotten op een andere locatie. Het is daarbij wel verplicht een fonds in te stellen (of gebruik te maken van bestaande fondsen). Zonder een omgevingsvisie is kostenverhaal van bovenplanse kosten niet mogelijk.

Financiële bijdrage aan ruimtelijke ontwikkelingen

Het is ook mogelijk om kosten te verhalen door een bijdrage te vragen aan ruimtelijke ontwikkelingen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen kan gedacht worden aan ontwikkelingen die van belang zijn voor de gemeente als geheel, bijvoorbeeld waterberging, natuur en recreatie. In de omgevingsvisie zal in dat geval de samenhang tussen de nieuwe ontwikkeling die geld kan afdragen en de financiële bijdragen aan een ruimtelijke ontwikkeling (de kwaliteitsbijdrage) worden beschreven. De

[10] Hierbij moet aangetoond worden dat er sprake is van; profijt, toerekenbaarheid, evenredigheid.

financiële bijdrage aan de ruimtelijke ontwikkeling kan als bepaling worden opgenomen in een anterieure overeenkomst over grondexploitatie.

In de situatie van de gemeente Waterland moet bedacht worden dat elke ontwikkeling in het buitengebied al verplichtingen in zich draagt om waterberging, landschappelijke inpassing en soms ook natuurwaarden te realiseren. Voor te ontwikkelen woningen/woongebieden ligt dit anders. Een mogelijkheid is om bij de bouw van woningen in of in aansluiting op bestaand bebouwd gebied een bijdrage te vragen aan (niet limitatieve opsomming):

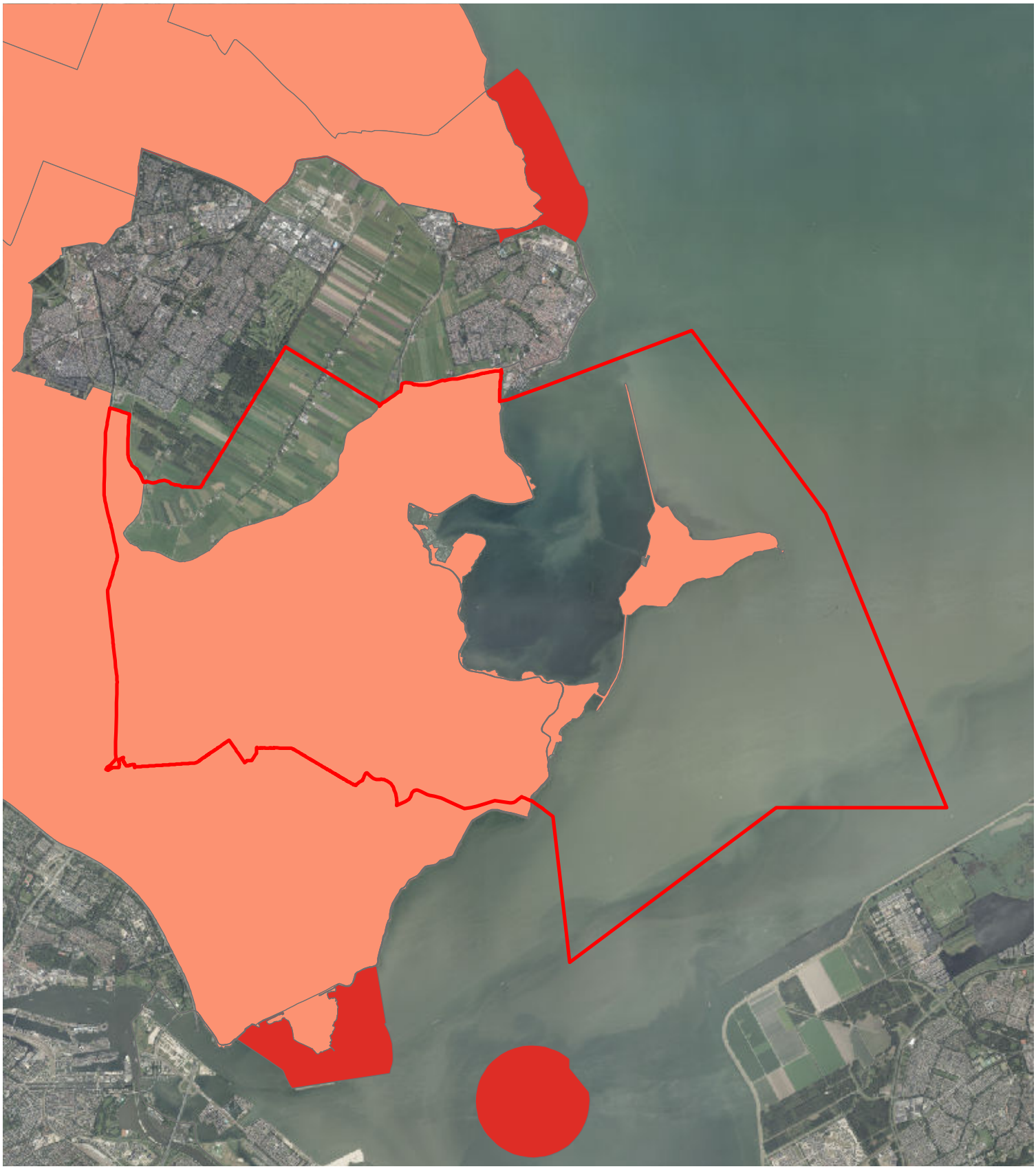
- ontwikkeling van recreatieve routes;
- voorzieningen in de kernen waaronder ontmoetingsplekken, parkeer- en/of groenvoorzieningen;
- waterberging;
- versterkingen op het gebied van landschap of natuur.

In de voorliggende omgevingsvisie is het niet mogelijk om bovenplanse verevening toe te passen omdat de visie daarvoor te abstract is. Mocht hier in latere instantie wel behoefte aan bestaan, dan kan de omgevingsvisie op dit punt worden aangevuld met een gedeeltelijke herziening.

In deze omgevingsvisie wordt wel het kader geboden om in geval van woningbouw een bijdrage te vragen aan ruimtelijke ontwikkelingen.

Kaartenbijlage

- Kaartenbijlage

KADER Nationaal Landschap 'Laag Holland' Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

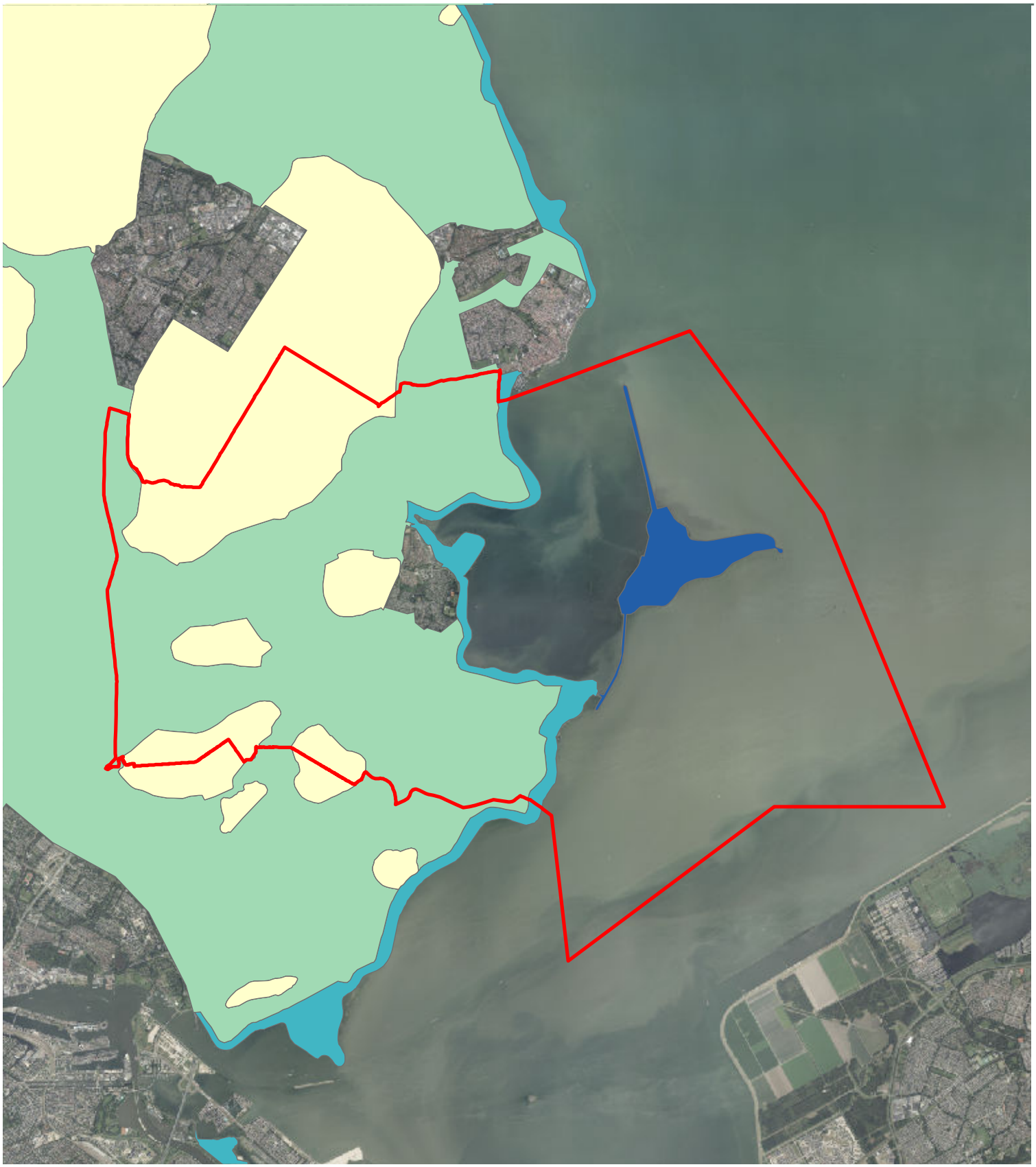
N

Gemeentegrens

Laag Holland

Stelling van Amsterdam

1:100.000

KADER Landschapstypen Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

1:100.000

- Gemeentegrens
- Droogmakerijenlandschap
- Veenpolderlandschap
- Landschap voormalige Zuiderzee
- Oude zeekleilandschap

KADER Natuurnetwerk Nederland Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

1:100.000

Gemeentegrens
Bestaande natuur
Nieuwe natuur
Grote wateren

Zie voor de actuele stand van zaken:
https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Structuurvisie_en_PRV

KADER Weidevogelleefgebied Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

1:100.000

Gemeentegrens

Weidevogelleefgebieden

Zie voor de actuele stand van zaken:
https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Structuurvisie_en_PRV

KADER Bufferzone Amsterdam-Purmerend Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

Gemeentegrens

Bufferzone

1:100.000

Zie voor de actuele stand van zaken:
https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Structuurvisie_en_PRV

KADER **Beschermde stads- en dorpsgezichten en Provinciaal monument**

Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

Gemeentegrens

Beschermde stads- en dorpsgezichten

Provinciaal monument- Noorder IJ- en Zeedijken

1:100.000

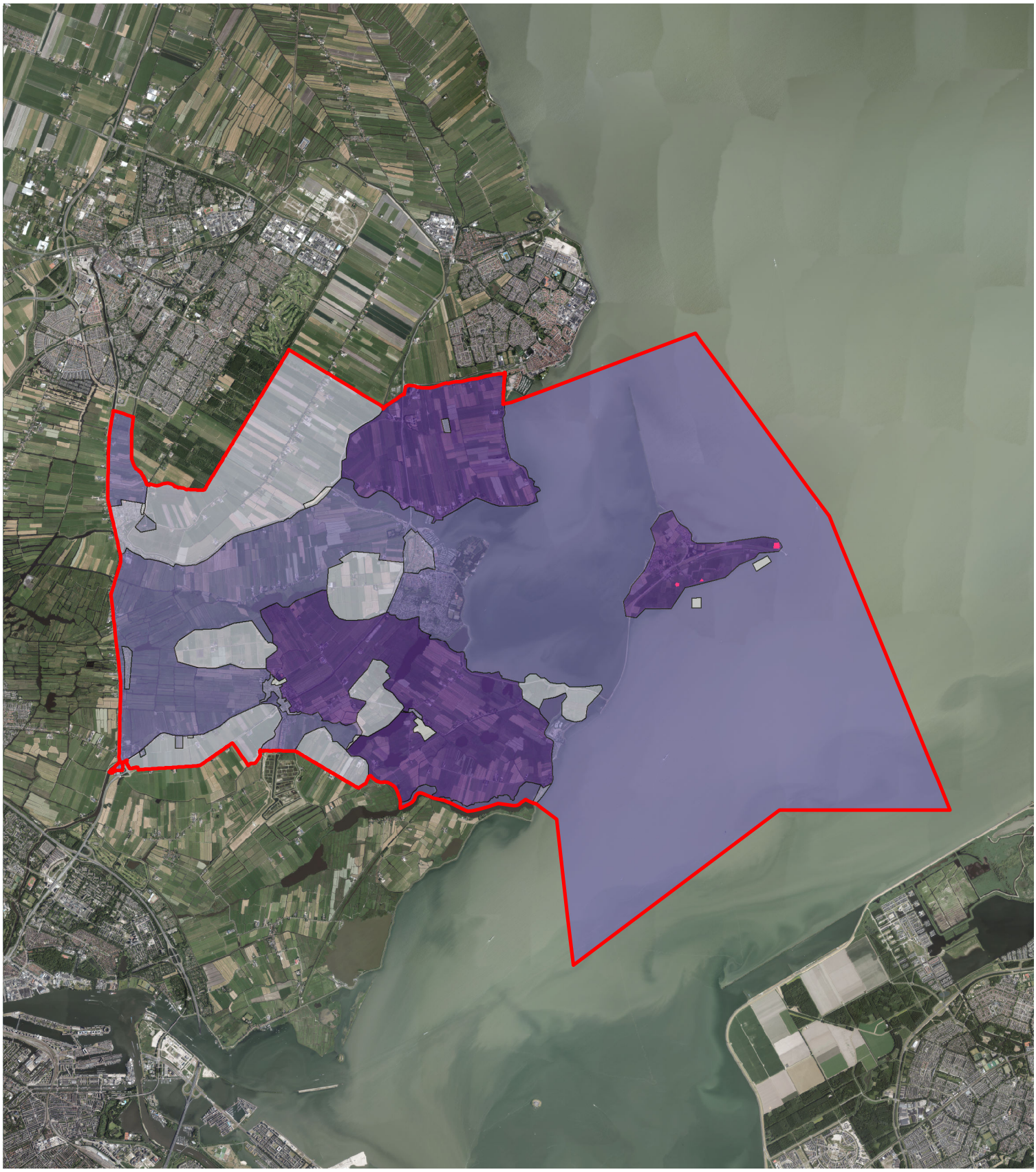

KADER Waterkeringen Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

Gemeentegrens
Primaire waterkering
Regionale waterkering

1:100.000

KADER Archeologie Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

N

1:100.000

Gemeentegrens

Archeologisch onderzoek noodzakelijk bij:

- Alle bodemroering
- Plannen groter dan 10.000m2 en dieper dan 40cm
- Plannen groter dan 100m2 en dieper dan 35cm
- Plannen groter dan 2.500m2 en dieper dan 40cm
- Plannen groter dan 500m2 en dieper dan 40cm
- Archeologische monumenten

Lopende projecten

Momentopname ten tijde van de vaststelling van het ontwerp van de Omgevingsvisie (13-10-2016)

- Woningbouw, 't Schouw
- Woningbouw, De Regenboog
- Woningbouw, De Trambaan/Eilandweg
- Woningbouw, Hellingweg
- Woningbouw, Ilpenhof
- Woningbouw, Sebastianusschool
- Woningbouw, Stiereveld
- Woningbouw, Van Disweg
- Woningbouw, Zeedijk 1
- Voorzieningen, Brandweerpost
- Voorzieningen, Kindcentrum De Havenrakkers
- Voorzieningen, Sporthal 't Spil
- Voorzieningen, Supermarkt Hellingweg
- Toerisme en Recreatie, Mirror Waterhotel
- Bereikbaar Waterland
- Dijkversterking Markermeerdijken en Meerlaagsveiligheid Marken
- Gemeente grens

N

1:100.000

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving